גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

הסוד של השכינה, שהיא ההשגחה הפרטית, הוא להמשיך מהמקום העליון, השרש של השכינה בתוך עצמות ה', למקום הכי תחתון.
כאשר חוטאים השכינה מסתלקת מהמקום התחתון והיא עולה ונכללת במקום העליון.
ה' לא רוצה שהשכינה תכלל למעלה — הוא רוצה שהיא תרד, שהיא תשכון בתחתונים — "ושכנתי בתוכם" דווקא.
הכח של ההמשכה למטה — הוא השגחה פרטית.

[מתוך השיעור 'עיקר שכינה בתחתונים']

ויקרא תשפ"ה

349 | שנה שביעית

ויקרא ה'תשפ"ה

04 **לראות את השכינה**
נקודה מעובדת
השגחה – נוכחות ה' במקום ובזמן

05 **עיקר שכינה בתחתונים**
התבוננות חסידית על סוד ההשגחה במורה נבוכים
השגחה כהשראת שכינה –
הקו המחבר את ה' לעולם

16 **ראש של "ויקרא"**
ברכות והדרכות בפרשת ויקרא
החיבור בין ה' לעולם, ענוה וביטול בלימוד תורה והנבואה שיש לכל אחד

22 **ביאורי תפלה**
בן ישי בראש
ביאור על ברכת "את צמח דוד עבדך"

25 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 550
מר"ח ניסן תשפ"ד

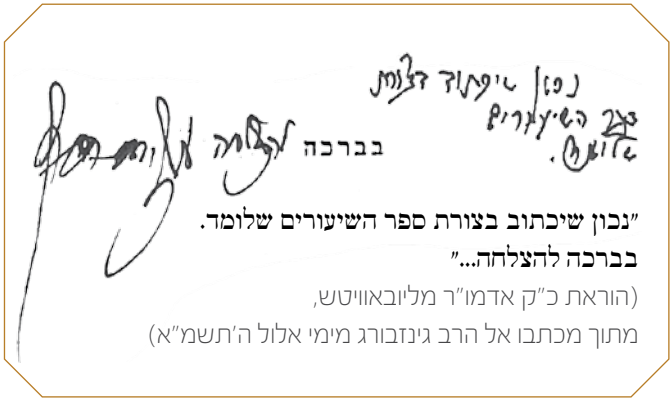
26 **הסיפור החסידי**
תורה מהלכת
רבי אריה לוין

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מאבק נשי על ארץ ישראל
וברכה לסיום מסכת ברכות בכתה ג'

29 פאדור טיפיק
עֲבוֹדָה צָרָךְ גָּבוֹהַּ
רָזִי יְלַמֵּד אוֹתָנוּ מַהִי ה"פַּרְנָסָה" שֶׁחַסֵּרָה לַה' וְאֵיךְ אֲנַחְנוּ "מַשְׁלִיחִים" אוֹתָהּ

העלון מופק ע"י עמותת **אוהבים להיות יהודים**.
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד. **בברכה להצלחה...**"
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

בס"ד

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל די בכל אתר ואתר ובתוכם לקוראינו היקרים. לפניכם גליון **נפלאות** לשבת **פרשת ויקרא**, מלא בכל טוב לכל המשפחה.

השבוע בגליון:

שני שיעורים באמתחתנו השבוע – שיעור על **סוד ההשגחה במורה נבוכים** לרמב"ם ו**שיעור לפרשת ויקרא** משבת שעברה בכפר חב"ד.

השיעור הראשון, **הממשיך את העיסוק בנושאי השגחה** מהגליון הקודם – **עיקר שכינה בתחתונים** – הינו שיעור מ**שבע ברכות לנכד הרב** [מזל טוב מזל טוב!] ובו פרש הרב **התבוננות חסידית על סוד ההשגחה במורה נבוכים** לרמב"ם. השיעור, הפותח בביאור **באות הראשונה במאמר "באתי לגני"** של הרבי מליובאוויטש, מאיר באור חסידי את המושגים **'שכינה' ו'מקום'** בדברי הרמב"ם, מזהה את מושג ה**השגחה** בדברי הרמב"ם עם מושג **גילוי שכינה** וחותם בעבודה היוצאת מכך – **גילוי השגחה פרטית במציאות ועשיית דירה לה' בתחתונים**. שיעור רצוף במושגי קבלה, חסידות ובעבודה ש**לא כדאי לפספס**.

בשיעור השני – **ראש של "ויקרא"** – שיעור מ**עליה לתורה של חתן בר מצוה** בשבת פרשת פקודי בכפר חב"ד, דבר הרב על **כח החיבור של ה' והעולם** שטמון במלה "ויקרא", על **התנאים ללימוד תורה – ענוה ובטול** – הנלמדים מה־א' זעירא ועל **עבודת הימים** בהם אנו נמצאים.

מחכים להתוועדות ח' ניסן – יום שחרור הרב ממאסר? גם אנחנו. **פרטים בגב הגליון**.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת צו הבעל"ט:
נ"ך יומי – שפטים פרקים ג־ט; **משנה – בבא בתרא** פרק י.

רוצים להבין עוד?
עברו לשיעור בעמי הבא

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

לראות את השכינה

בתחלת הבריאה "עיקר שכינה בתחתונים היתה" ותכלית כל עבודתנו היא להשכין שוב את ה' בעולם — לעשות לו יתברך דירה בתחתונים. ה' מבטיח לשכון בעם ישראל, ובפרט הוא שוכן במשכן־במקדש, "במקום אשר יבחר לשכן שמו שם", מקום אותו אנו מכשירים־בונים בעבודתנו מלמטה. מהי המשמעות של השראת שכינה?

דרכו של הרמב"ם במורה נבוכים להסביר מושגים ארציים המשמשים גם כינויים או תארים לקב"ה באופן שיפשיט אותם מגשמיותם. כשהוא מסביר את השרש **שכן** ביחס לה' הוא אומר ששכינה במקום מסוים היא "התמדת העומד במקום אחד", ובהשאלה ביחס לה' היינו "התמדת שכינתו במקום או התמדת ההשגחה בדבר אחד". הקביעות של "התמדת ההשגחה", שלכאורה היא רגעית ומקומית, היא עומק סוד ההשגחה — כשה' באהבתו משגיח על משהו קטן, חולף וזמני, הוא 'קובע את עצמו' בתוכו ומגלה שכל רגע הוא נצח וכל פרט הוא אין־סופי (משום שבכל מקום ובכל פרט יש לעשות לה' דירה בתחתונים). השראת השכינה היא בעצם גילוי ההשגחה של ה' — כשרואים את ההשגחה של ה' חווים את שכינתו במגבלות הזמן והמקום.

גם המושג "מקום" הוא מושג גשמי המשמש כינוי לה', והרמב"ם מסביר במורה נבוכים שיש בו בעצם משמעות אלוקית ומשמעות גשמית — ה' עצמו נקרא "מקום", והיינו "מדרגת מציאותו יתברך, אשר אין ערוך לה ולא דומה", ו"הוא מקומו של עולם", אך גם כל פרט בעולם מוגדר לפי מקומו ("מדרגת מציאותו") וישנו כמובן גם מקום גשמי. התמדת השכינה־ההשגחה במקום גשמי או רוחני ("בדבר אחד") היא בעצם השכנת המקום העליון, ה' יתברך, בתוך המקום התחתון. העבודה "לשכן שמו שם" היא לקיחת ה"שָם" העליון, "אם אסק שמים שם אתה", והורדתו לשכון ב"שָם" התחתון.

השכינה היא קו שמחבר בין המקום־השָם העליון והמקום־השָם התחתון, והחיבור הזה הוא סוד ההשגחה. בפשטות, לפי שיטת הרמב"ם ההשגחה על כל הנבראים היא השגחה כללית, ורק על הצדיקים יש השגחה פרטית. אך לפי דרך הבעל שם טוב, שיש השגחה פרטית על כל נברא, יתפרשו דברי הרמב"ם כאומרים שההשגחה הפרטית נסתרת ביחס לכל הנבראים וגלויה רק אצל הצדיקים, והשראת השכינה היא העבודה לגלות את ההשגחה.

על המקום שעושים לשכינה נאמר "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך", וחז"ל מסבירים ש"המקום אשר אזכיר את שמי" הוא המקום בו ה' מתיר להזכיר שמו המפורש — ואז הוא בא אלינו ומברך אותנו. בעולם הזה, אין רשות להזכיר את השם המפורש מחוץ למקדש. ובכל זאת, אנחנו יכולים לקיים "בכל המקום אשר אזכיר את שמי" בכל מקדש־מעט שאנחנו עושים לשכינה — החל מהבית היהודי, בו "זכו שכינה ביניהם" — כאשר אנחנו רואים את השגחתו של ה'. ראית ההשגחה הגלויה־המפורשת היא־היא סוד השם המפורש, הממשיך את כל הברכות בגשמיות וברוחניות.

שיעור

התבוננות חסידית על סוד ההשגחה במו"נ

עיקר שכינה בתחתונים

קיצור מהלך השיעור

מתחלת השנה, וביתר שאת בגליונות האחרונים, מלווה אותנו נושא **ההשגחה הפרטית** – **ת**הא **ש**נת **ה**שגחה **פ**רטית. קשה להתייחס לנושא ההשגחה הפרטית, **מיסודי־היסודות של תורת הבעל שם טוב**, בלי להזכיר את **שיטת הרמב"ם**, שנדמית כהפוכה – השגחה כללית על העולם, והשגחה פרטית **על צדיקים בלבד**. בשיעור שלפנינו מקבלת שיטת הרמב"ם בנוגע להשגחה **תפנית מפליאה**, כשהיא הופכת ל'עבודה' של **המשכת השכינה בעולם**, וכך מתחברת מחדש עם דרך הבעל שם טוב. השיעור נמסר בשמחת שבע־ברכות של אחד הנכדים, וככזה הוא שזור בקישור שמח של כל הנושא ל**חיי הנישואין**.

פרק א פותח בהתבוננות מעמיקה באות הראשונה במאמר הראשון שאמר הרבי מליובאוויטש עם קבלת הנשיאות – ביאור עמוק למאמר חז"ל **"עיקר שכינה בתחתונים היתה"**, שישמש רקע להמשך. **פרק ב** עוסק במושגים **"שכינה" ו"מקום" במורה נבוכים**, מתפעל מהם וגם מאיר אותם ב**אור חסידי**. **פרק ג** חוזר ושוזר את הדברים, כשממנו יוצא שעיקר סוד השכינה־ההשגחה הוא להיות קו שמחבר **וממשיך את ה'** (ה"מקום" העליון) **לעולם** (ה"מקום" התחתון), כשהכל הוא בעצם **חתונה גדולה** בין קוב"ה ושכינתיה.

השיעור רצוף מושגי קבלה וחסידות עמוקים, ודורש 'החזקת ראש', אבל את המסקנה שלו ב'עבודה' קל לסכם במשפט אחד: העבודה שלנו היא **לגלות השגחה פרטית בעולם**, וכך לקיים את יעוד הבריאה – לעשות לו יתברך **דירה בתחתונים**.

א. "עיקר שכינה"

"שכינה בתחתונים" – "שכינה ביניהם"

נפתח בענין עמוק שיש בו רמז יפה לחתן ולכלה שלנו:

המאמר הראשון של הרבי מליובאוויטש, בקבלת הנשיאות, הוא "באתי לגני" תשי"א. אפשר להגיד שראשית ההתקשרות לרבי ויסודה הם לימוד האות הראשונה במאמר, האות הראשונה שהרבי אמר בתור רבי – תחלת הדרך של הרבי, תחלת גילוי ה"תורה חדשה"

שלו כרבי. ידוע שבמאמרי "באתי לגני" הרבי הקפיד להזכיר את כל רבותינו נשיאינו, וכבר באות הראשונה במאמר הראשון כולם מוזכרים (מאדמו"ר הזקן עד הרבי הרש"ב בגוף המאמר והרבי הריי"צ בהערה) — יש בה משהו שכולל את הכל.

הנושא הכללי של המאמר הוא "באתי לגני אחֹתי כלה"[א], שהפשט שלו הוא חתונה, אבל באות הראשונה הנושא הוא רק הפירוש של "עיקר שכינה", לאור מאמר חז"ל "עיקר שכינה בתחתונים היתה"[ב]. כמובן, זהו נושא שקשור מאד לנישואין — אנחנו בשמחת שבע ברכות — שהרי "זכו שכינה ביניהם"[ג] (ויש כאן רמז מיוחד לחתן ולכלה שלנו, שמואל ורבקה שי' — כמו השמות של הרבי מהר"ש ואשתו הרבנית רבקה — שראשי התיבות "**ע**יקר **ש**כינה **ב**תחתונים **ה**יתה" בגימטריא **שמואל** וראשי התיבות "**ש**כינה **ב**תחתונים **ה**יתה" בגימטריא **רבקה**[ד]). הדבר הראשון שחתן וכלה צריכים לכוון הוא שתשרה ביניהם שכינה — לחזור למצב של "עיקר שכינה בתחתונים היתה".

> הבעל שם טוב הדגיש את ה'השראה על', השראה בדרך מקיף, ואדמו"ר הזקן חידש שגם ההשראה הזו צריכה להתגלות בפנימיות, לשרות בתוך העולמות, כשהוא הלביש במוחין את דרך הבעל שם טוב

שלשה פירושי "שכינה"

בשביל להסביר מהו "עיקר שכינה" מביא הרבי שלשה פירושים ל"שכינה":

הפירוש הראשון מתבסס על דברי אדמו"ר הזקן בתניא שהשכינה נקראת כך "על שם ששוכנת ומתלבשת"[ה], "מלשון 'ושכנתי בתוכם'", על שם שמקור זה הוא ראשית התגלות אור א"ס"[ז]. מהביטוי "ראשית התגלות אור א"ס" לומד הרבי שהכוונה לגילוי שלמעלה־מעלה מעולם האצילות, והוא מסביר זאת לפי דברי הרבי הרש"ב[ח] על המדרגות באור אין סוף שלפני הצמצום — "שבכללות האור שלפני הצמצום יש בו ג' מדריגות, עצם האור והתפשטות האור, ובהתפשטות האור ב' מדרגות גילוי האור כמו שהוא לעצמו שזהו מקור אור הסובב, וגילוי האור לעצמו השייך להעולמות שזהו מקור אור הממלא, וגילוי האור הזה נקרא בשם שכינה"[ט].

בכלל, הביטוי "שוכנת ומתלבשת" כבר נותן את הדגש המיוחד של חסידות חב"ד ביחס לחסידות בכלל. כל החסידות היא הסוד של ההשראה (לעומת ההתלבשות, הסוד של תורת האריז"ל)', אבל בכך גופא יש 'השראה על' ו'השראה ב...' — הבעל שם טוב הדגיש את ה'השראה על', השראה בדרך מקיף, ואדמו"ר הזקן חידש שגם ההשראה הזו צריכה להתגלות בפנימיות, לשרות בתוך העולמות, כשהוא

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי ז"ך אדר תשפ"ה – כפ"ח.

א שה"ש ה, א.

ב שהש"ר על אתר.

ג סוטה יז, א.

ד שאר האותיות של "**ע**יקר **ש**כינה **ב**תחתונים **ה**יתה" עולות **אברהם יצחק יעקב שרה רבקה רחל לאה**. רק סופי התיבות הם אותיות **מהרה**, סוד "מהרה ה' אלהינו ישמע... קול חתן וקול כלה" (ברכה אחריתא דשבע ברכות, ע"פ ירמיה לג, י).

ה תניא פמ"א.

ו שמות כה, ח.

ז תניא פנ"ב.

ח המשך תרס"ו ד"ה "קדש ישראל".

ט במושגים השגורים אצל אדמו"ר האמצעי ואצל רבי הלל מפאריטש, שתי המדרגות של "התפשטות האור" הן ב"אחד" – המדרגה הראשונה היא בחכמה ובינה ד"אחד", השעשועים העצמיים שהם בגדר "אור המאיר לעצמו", והמדרגה השניה במדות ד"אחד", החל מהחסד ד"אחד", עלית הרצון לברוא את העולם כדי להיטיב לברואיו, שהן השרש של "אור המאיר לזולתו", והמדרגה של "עצם האור" היא כתר ד"אחד" או אפילו "העלם האור בעצמות המאור" שבמדרגת "יחיד", וד"ל.

י מאמר "השפלות והשמחה" ממו"ה ר' אייזיק מהומיל פע"ב. התבאר בספר הטבע היהודי מאמר "המודעות העתידית" עמ' מה ואילך; בעתה אחישנה פ"א. ובכ"מ.

הלביש במוחין את דרך הבעל שם טוב[א].

הפירוש השני שמביא הרבי הוא מאדמו"ר האמצעי[ב], שמפרש שהארת הקו והחוט — המאיר לתוך מקום החלל הפנוי — נקראת שכינה (ביחס לעצמות אוא"ס, האור שלפני הצמצום). לפי הסבר הרבי המהר"ש[ג] לדברי אדמו"ר האמצעי, הדגש הוא ששכינה היא הגדרה כבר ל"ראשית הקו" — עוד לפני שהקו מתלבש בעולמות, החל מהתלבשותו באדם קדמון — משום שעוד לפני שהקו שוכן־מתלבש בפועל בעולמות הוא כבר מיועד לשכון בהם וראוי לקרוא לו כך.

הפירוש השלישי שמביא הרבי, בשם אדמו"ר הצמח־צדק[ד], הוא בעצם פשט הקבלה — ששכינה היא מלכות דאצילות, ודווקא כפי שהמלכות דאצילות יורדת לשכון בעולמות התחתונים, החל מכך שהיא נעשית עתיק דבריאה[טו] (כלומר, יורדת מלהיות "זנב לאריות" באצילות להיות "ראש לשועלים" בעולמות התחתונים[טז]).

על רקע שלשת הפירושים הללו אומר הרבי שהביטוי "עיקר שכינה בתחתונים היתה" מלמד שמדובר במדרגה הכי גבוהה דווקא — במדרגת השכינה באור אין סוף שלפני הצמצום (ה"אור המאיר לזולתו" בהתפשטות האור, שרש אוא"ס הממכ"ע, כנ"ל). בראשית הבריאה "עיקר שכינה", המדרגה הכי גבוהה, היתה "בתחתונים", ותכלית כל העבודה — של שבעת דורות הצדיקים, מאברהם אבינו עד משה רבינו, וכיוצא בכך של שבעת הדורות מאדמו"ר הזקן עד הרבי — היא להחזיר את המצב הזה.

> בזמן הגלות הדבור נסתר, "כרחל לפני גזזיה נאלמה", אך בגאולה הוא גלוי בשלמות וראשית צמיחת גאולתנו היא כאשר שומעים את "קול דודי הנה זה בא"

חש־מל־מל

שלשת הפירושים של שכינה הם בסדר מובהק של חש־מל־מל[יז]:

השרש של השכינה לפני הצמצום הוא עדיין "חש" — בעלית הרצון לבריאת העולמות לפני הצמצום אין עדיין שום גילוי החוצה, הכל קורה אצל ה', בינו לבין עצמו. המשכת הקו אחרי הצמצום היא סוד ה"מל" הראשון, "מל" של הבדלה, שהרי הקו הוא "קו המדה" שמודד ומבדיל בין מדרגות כל העולמות, ובעיקר הוא הנשמה הפנימית־הנבדלת של כל העולמות, כפי שניכר ב"ראשית הקו", הקו הנבדל, לפני התלבשותו (ובקו גופא יש הבדלה בין פנימיות הקו לחיצוניות הקו, כדלקמן באריכות). ירידת המלכות דאצילות לעולמות התחתונים (שהם בסוד העם, לשון עוממות[יח]), לברר בהם בירורים ולהניג אותם אל תיקונם, היא הדבור הגלוי (דבור גם לשון הנהגה, "ידבר עמים תחתינו"[יט], "באשר דבר מלך שלטון"[כ]). בזמן הגלות הדבור

יא ראה בעתה אחישנה פ"ב הערה לב; חסדי דוד הנאמנים ח"ו עמ' 201. ובכ"מ.
בפרט, לפי דברי הרבי הרש"ב, אפשר לומר שההשראה של הבעל שם טוב היא עצם האור, המדרגה הראשונה של התפשטות האור – סוד השעשועים העצמיים, "אור המאיר לעצמו" (כנ"ל הערה ט) – היא ההשראה אצל המגיד נ"ע (שעסק במיוחד בסוד השעשועים), והמדרגה השלישית, שרש־עיקר השכינה שתשכון בתחתונים, היא־היא ה"השראה ב..." שחידש אדמו"ר הזקן, וד"ל.

יב הובא באוה"ת האזינו עמ' א'תתכה; המשך "וככה" פכ"ז. וראה גם ביאורי הזהר להצ"צ ח"ב עמ' תתיט ואילך.

יג המשך "וככה" הנ"ל.

יד ראה לקו"ת שה"ש ביאור דשחורה אני רפ"ב (ח, ב).

טו ראה תניא אגה"ק כ.

טז אבות פ"ד מט"ו. ראה שער מאמרי רז"ל מאמר "פסיעותיו של אברהם אבינו"; פירוש הגר"א לספרא דצניעותא פ"ג; ישרש יעקב כללים בסוד לאה ורחל כלל כג.

יז כש"ט (קה"ת) אות כח.

יח תניא שער היחוד והאמונה פ"ז; שם משמואל פרשת קרח תרע"א.

יט תהלים מז, ד.

כ קהלת ח, ד.

זו שתיקה מלאת אמירה ומשמעות, כמו שמסבירים בחסידות את התופעה של "שתיק רב" – שתיקה שאין בה חזרה מהטענה הקודמת, אלא שאין יכולת להסביר אותה לזולת

נסתה, "כרחל לפני גזזיה נאלמה"[כא], אך בגאולה הוא גלוי בשלמות (וראשית צמיחת גאולתנו היא כאשר שומעים את "קול דודי הנה זה בא"[כב]).

אבל בעצם, יש כאן חש־מל־מל רק בתוך הפירוש הראשון, לפי דברי הרבי הרש"ב: המדרגה של עצם האור (ועד ל"העלם האור בעצמות המאור") היא בבחינת "חש", עדיין בלי שום גילוי — לא לעצמו ולא לזולתו. התפשטות האור שהיא לעצמו בלבד היא ה"מל" הראשון, גילוי אור שהוא נבדל בעצם ושייך רק לה' עצמו ("אור המאיר לעצמו", שהוא בחינת שבת קדש). התפשטות האור שעתידה להיות "אור המאיר לזולתו" היא, כמובן, ה"מל" השני, לשון גילוי ודבור, "ראשית התגלות אוא"ס" בלשון אדמו"ר הזקן.

לפי ההסבר שלנו כעת, ה"מל" הזה, תכלית הגילוי בתהליך שלפני הצמצום (אין־סוף), הוא־הוא ה"חש" של שלשת פירושי השכינה הכלליים (שמגיעים עד לסוף). כלומר, השתיקה הזו ביחס אלינו, משום שמה שקורה לפני הצמצום נעלם מאתנו, היא־היא הדבור בבחינת אין־סוף (שאין לנו בו שום השגה). זו שתיקה מלאת אמירה ומשמעות, כמו שמסבירים בחסידות[כג] את התופעה של "שתיק רב"[כד] — שתיקה שאין בה חזרה מהטענה הקודמת, אלא שאין יכולת להסביר אותה לזולת. ב"עיקר שכינה בתחתונים" גם המדרגה הזו מתגלה בעולמות התחתונים. בעומק, זוהי פנימיות הסוד של חש־מל — שה"חש" עצמו הוא־הוא "מל", וד"ל.

עד כאן התבוננות ראשונה לפי האות הראשונה שהרבי אמר — יסוד ההתקשרות ושרשה. בעזרת ה' בהמשך, אחרי שנעמיק במשמעות המושג שכינה לפי הרמב"ם, נחזור ונתבונן בה עוד, ונשייך אותה יותר לקשר בין חתן וכלה.

ב. שכינה ומקום במורה נבוכים

השראת שכינה – השגחה

כעת נעבור להתבונן במושג שכינה לפי מקור אחר לגמרי — המורה נבוכים. כל החלק הראשון של המורה הוא ביאור מלים שמשמשות גם בנוגע לחולין והן גם כינוי לה' — להסביר את הקשר בין כל מלה כזו לקב"ה. אחד השרשים שהוא מסביר[כה] הוא שרש **שכן**, שמשמש כמלה סתם — שכונה, לשכון באיזה מקום — אבל משתמשים בו גם ביחס לה', השראת שכינה.

הרמב"ם מחבר בין המושגים שכינה והשגחה[כו]. שכינה היא הרי גילוי, התגלות, "ושכנתי בתוך בני ישראל"[כז]. מה ההתגלות של ה' בתוכנו, אותה צריכים לראות? השגחה. לפי הבעל שם טוב השגחה פירושה השגחה פרטית — נושא עיקרי שלנו השנה, **ת**הא **ש**נת **ה**שגחה **פ**רטית[כח] (שגם התשורה של החתונה שלכם עסקה בו). לפי הרמב"ם לא בדיוק ברור

כא ישעיה נג, ז.

כב שיר השירים ב, ח.

כג ראה מאמרי אדה"א בראשית עמ' צד ואילך; תו"ח בא קכט, ב. ובכ"מ.

כד ביצה ו, א. ובכ"מ.

כה מו"נ ח"א פכ"ה.

כו הרב זיני שליט"א, במהדורת הרמב"ם שלו, מביא את היסוד הזה מהמורה נבוכים כביאור לדברי הרמב"ם בהלכות תשובה פ"ז ה"ו: "גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה, שנאמר 'שובה ישראל עד הוי' אלהיך'... אם תחזור בתשובה בי תדבק" – החוזר בתשובה מתקרב לשכינה ומגלה את השגחת ה' עליו. ורמז מובהק (המתאים דווקא לשיטת הבעל שם טוב בהשגחה) – "**שובה ישראל עד הוי' אלהיך**" (הושע יד, ב) עולה **השגחה פרטית**!

כז שמות כט, מה.

כח דובר רבות החל משיעור ר"ה (נדפס בגליון סוכות־שמח"ת־בראשית) השתא.

איך להבין את ההשגחה, אבל רגילים לומר שזו השגחה כללית[כט] (וראה עוד לקמן על ה'תיווך' בין המושגים). בכל אופן, הוא קושר את המושג שכינה עם השגחה. ורמז: כאשר מחשבים את שרש **שכן**, אותו מסביר הרמב"ם, בחשבון גדול דמנצפ"ך (בו ה־**ן** שוה 700)הוא שוה 1020, **השגחה פרטית**!

שוב, הכל קשור לגמרי עם ה"שכינה ביניהם", שתזכו בע"ה שהשכינה תשרה ביניכם. מה אפשר ללמוד מהפירוש הזה של הרמב"ם? שלהרגיש שהשכינה ביניכם פירושו להרגיש על כל צעד ושעל השגחה פרטית. זו הרגשה שהכל בהשגחה, הכל פלא מאת ה', ה' עושה הכל. הבעל שם טוב מסביר[ל] שצריך לדעת שה' עושה הכל, ואנחנו, בלשון ההלכה, רק "מסייע שאין בו ממש"[לא] — ה' עושה הכל ורק מבקש שאנחנו 'נשים ידים' ונַראה שאנחנו משתתפים במעשה שלו. אם מרגישים ככה — השכינה שורה ביניכם. "זכו שכינה ביניהם" — "זכו" היינו זַכּוּת הראיה. כתוב[לב] ש"**זכות** ה**ראיה**" ר"ת **זה**, נבואת משה רבינו שהתנבא ב"זה"[לג]. בכלל צריך להזדכך, אבל עיקר הזיכוך של "זכו שכינה ביניהם" הוא זכות הראיה — לראות את ההשגחה הפרטית של הקב"ה. הממוצע של **שכינה** ו**השגחה** הוא **שמחה** — שמחת חתן וכלה בראותם ש"מהוי' יצא הדבר"[לד].

> בכלל צריך להזדכך, אבל עיקר הזיכוך של "זכו שכינה ביניהם" הוא זכות הראיה – לראות את ההשגחה הפרטית של הקב"ה

התמדת השכינה במקום אחד

בהסבר של הרמב"ם למושג לשכון הוא אומר שכוונתו "התמדת העומד במקום אחד" — כאשר משהו מתמיד לעמוד במקום אחד אפשר לומר שהוא שוכן במקום — וכך האמירה שה' שוכן בעם ישראל או במקום מסוים פירושה "התמדת שכינתו — כלומר אורו הנברא — במקום, או התמדת ההשגחה בדבר אחד" (ורמז מובהק: "**עומד במקום אחד**" עולה **השגחה**!).

בהשקפה ראשונה, בעיקר כשחושבים על השגחה פרטית, נשמע קצת קשה לומר כך — הרי בכל הרף עין יש השגחה פרטית, בלי צורך בהתמדה בזמן. צריך להסביר שהכוונה כאן היא בעיקר מושג הקביעות — התכלית של השראת שכינה היא בבית המקדש, שהוא מקום קבוע, "בית עולמים"[לה], אבל גם המשכן, שהוא דירת עראי ביחס למקדש[לו], נחשב קבוע ו"עומד במקום אחד" כל זמן קיומו[לז] (והוא סוד "הקמת המשכן", וד"ל). לפי זה, תוקף ההשגחה הוא שבכל הרף עין יש קביעות של עמידה במקום אחד[לח]. כלומר, שכל תשומת לבו של המשגיח נמצאת בו. ההשגחה מתייחסת לכל רגע כנצח ולכל אתר ואתר, קטן ככל שיהיה, ככל העולם

כט ע"פ מו"נ ח"ג פרקים יד־יח (אך ראה שערי אמונה אות יט – מלקו"ש חי"ח עמ' 199 ועוד – בתיווך שיטות הרמב"ם והבעש"ט).

ל כש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קצג־ב.

לא ע"פ שבת צג, א.

לב מגיד מראשית אחרית קיצורים לד"ה "הרכבת" אות ט; מבחר שיעורי התבוננות חכ"א עמ' 122 ואילך.

לג רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).

לד בראשית כד, נ.

לה בכ"מ בדרז"ל. ראה לדוגמה יומא מד, א.

לו ראה שהש"ר א, סט.

לז ראה שבת לא, ב; עירובין נה, ב.

לח בהמשך יתבאר שהשראת השכינה היא השכנת־שימת "שמו שם" – במלה "שָׂם" יש משמעות של קביעות, כבפסוק "מקום שיפול העץ שם יהוא" (קהלת יא, ג). ורמז: "**מקום שיפול העץ**" עולה 777 (ג"פ **ראובן**, העולה ז"פ **הבל**, סוד **ז** הבלים של קהלת) ורק ראשי התיבות הם **משה**, על דרך הביטוי "**מ**כון **ש**בתו **ה**שגיח" (תהלים לג, יד), פסוק השגחה עיקרי, המלמד שמקור ההשגחה הוא ברקיע מכון, הרקיע של ספירת החסד (זהר ח"ג רלו, א. ראה קהלת יעקב ערך 'ז' רקיעים'), וד"ל (כל הביטוי "**ממכון שבתו השגיח**" עולה 1190, "**הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד**").

כולו — הכל מרוב חשיבות בעיני השי"ת של כל פרט ופרט, אפילו הפעוט ביותר (שהרי ה' "שוה ומשוה קטן וגדול"[לט]), לשם תכלית הכוונה של דירה בתחתונים. ההשגחה 'עומדת' על כל פרט בכל רגע, כל רגע הוא נצח וכל מקום הוא עולם ומלואו, שהרי "העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכֻלו"[מ].

ההשגחה היא בעינים המשגיחות, השכינה היא בלב (כאשר המשגיח נותן את לבו אל המושגחים, "ושכנתי בתוכם", "'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך הלב של כל אחד ואחד מישראל"[מא]) והתמדת העמידה היא ברגלים, סוד של מושכל־מורגש־מוטבע (עינים־לב־רגלים) של ההשגחה, הכל מקשה אחת. על כך נאמר "והיו עיני [השגחה] ולבי [שכינה] שם כל הימים [קביעות התמדה ב'הארץ הדֹם רגלי']"[מב], ודוק.

בהגדה של פסח, שנקרא עוד מעט, כתוב על ה' "ברוך המקום" – לומר שה' עצמו נקרא מקום זהו חידוש

סוד המקום

אם כן, רואים שאת המושג שכינה קושר הרמב"ם למושג מקום, מתאים למובן הפשוט בתורה, שה' משרה את שכינתו במקום מסוים (כמו שעוד נרחיב). מקום הוא עוד מלה חשובה שהרמב"ם מסביר בחלק הראשון של המורה[מג], **אפילו לפני השרש שכן. אנחנו יודעים שה' מכונה מקום, אבל למקום יש הרבה פירושים — גם זו מלה של חול שמשמשת גם ככינוי לה'.**

יש מקום גשמי, אבל גם מקום רוחני — כמו שאומרים שמישהו "ממלא מקום אבותיו בחכמה ובירא"[מד], או "איזהו חכם? המכיר את מקומו"[מה], זה לא מקום גשמי אלא מקום רוחני. הרמב"ם אומר שהמובן של מקום הוא "מדרגת מציאותו" של הדבר. גם ביחס לה', יש את הביטוי "הוא מקומו של עולם"[מו], שבמושגים של קבלה וחסידות מתייחס לאור אין סוף הסובב כל עלמין[מז] (חז"ל דורשים ש"הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו" מהפסוק "הנה מקום אתי"[מח] — "אתי", ולא אני בעצמי — שהרמב"ם מדגיש שהוא "מדרגת עיון והשקפת שכל, לא השקפת עין"). אבל ההגדרה שה' הוא מקומו של עולם עדיין לא אומרת שמקום הוא ממש שם של ה' עצמו, העצמות. סובב כל עלמין מתייחס עדיין לעולמות ואיננו עצמותו יתברך[מט]. בהגדה של פסח, שנקרא עוד מעט, כתוב על ה' "ברוך המקום" — "ברוך המקום ברוך הוא"[נ] — ושם כתוב בפירוש[נא] שאין הכוונה רק ל"הוא מקומו של עולם". לומר שה' עצמו נקרא מקום — זהו חידוש. בכתבי האריז"ל כתוב[נב] ש**מקום** הוא אותיות שם **הוי'** ברבוע פרטי (**י** ברבוע, **ה** ברבוע, **ו** ברבוע, **ה** ברבוע) — ממש שם של ה'. בלשון של הרמב"ם, כשאומרים "מקום" הכוונה היא "מדרגת מציאותו יתברך, אשר אין ערוך לה ולא דומה" (אדמו"ר הזקן בתניא קורא לזה "מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש

לט פיוט "וכל מאמינים", מוסף לימים נוראים.

מ הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רכז (וראה תולדות יעקב יוסף פ' יתרו).

מא אלשיך עה"ת שמות לא, יג; ראשית חכמה שער האהבה פ"ו אות יט.

מב מלכים־א ט, ג.

מג מו"נ ח"א פ"ח.

מד רמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ז.

מה ראשית חכמה שער הענוה פ"ז, ע"פ אבות פ"ו מ"ו; סנהדרין לז, א.

מו בראשית רבה סח, ט. ובכ"מ.

מז ראה שערי תשובה (אדה"א) קכה, ג; ספר החקירה על מו"נ ח"א פ"ח (מקום). וראה אוה"ת נ"ך תד ואילך.

מח שמות לג, כא.

מט לקו"ת שה"ש י, א. ובכ"מ.

נ פרק שלם מהשיעור הוקדש ללשון ההגדה ובע"ה הוא יתפרסם בפני עצמו בגליון פסח הבעל"ט.

נא ראה בית אהרן על הגש"פ ד"ה "כמה מעלות טובות למקום".

נב פע"ח שער חג המצות פ"ז. ובכ"מ.

מאין ואפס המוחלט ממש"[נג].

יוצא שיש ארבע מדרגות של מקום: שתים לגבי הקב"ה — כינוי לעצמות ה', ו"הוא מקומו של עולם", הסובב כל עלמין. ושתים לגבי האדם — המקום הרוחני שלי, שעלי להכיר את מקומי ולמלא אותו (כמו ממלא מקום אבותיו, בעיקר בחכמה ובירא), והמקום הגשמי.

ארבע הדרגות האלה מקבילות מאד יפה לאותיות שם הוי' ב"ה: שתי המדרגות העליונות של מקום מתייחסות לה', "הנסתרת להוי' אלהינו", ושתי המדרגות התחתונות מתייחסות לעולם שלנו, "והנגלת לנו ולבנינו"[נד]. המקום שהוא ממש כמו שם ה' (שם הוי', כמו שמלמד האריז"ל) הוא בסוד "הוי' בחכמה"[נה], **י** שבשם[נו]. "הוא מקומו של עולם" היינו סובב כל עלמין, האור המקיף, ושרש כל המקיפים הם באמא עילאה, **ה** עילאה שבשם (ראשי התיבות "**מ**קומו **ש**ל **ע**ולם" הם אותיות "**שמע**", כידוע[נז], ושמיעה גם היא שייכת לבינה[נח]). המקום הרוחני שלי הוא הכיוון שלי בחיים, ההגדרה שלי ב־**ו** הקצוות של מדות הלב, ה־**ו** שבשם, והמקום הגשמי הוא במלכות, **ה** תתאה, מציאות העולם ממש, ה"תחתונים". ולסיכום:

שתי המדרגות העליונות של מקום מתייחסות לה', "הנסתרת להוי' אלהינו", ושתי המדרגות התחתונות מתייחסות לעולם שלנו, "והנגלת לנו ולבנינו"

י	"ברוך המקום"
ה	"הוא מקומו של עולם"
ו	מקום רוחני
ה	מקום גשמי

צריך לא להפריד בין ארבע מדרגות המקום, שלא יהיה מצב של "אין השם שלם"[נט] לו גורם עמלק (המולק־מפריד בין **י־ה** ל־**וה**), ולהמשיך את המקום ברוך הוא לשכון במקום התחתון — כמו שנמשיך להסביר.

ג. המשכת השכינה מלמעלה למטה

"לָשׁוּם שְׁמוֹ שָׁם"

כמו שכבר אמרנו, המושגים שכינה ומקום מתחברים — ה' (המקום העליון) שוכן במקום (התחתון). כתוב הרבה פעמים שה' בחר מקום "לשכן שמו שם" (ביטוי החוזר שש פעמים[ס]) או "לָשׁוּם שְׁמוֹ שָׁם" (ביטוי החוזר שלש פעמים[סא])[סב] — ה' בוחר מקום לבית מקדש, "המקום אשר יבחר הוי'"[סג]. אתם בונים כעת בית מקדש מעט, בית שצריך להיות ראוי "לשכן שמו שם" ו"לשום שמו שם". הביטוי "לשום שמו

נג תניא אגה"ק כ.

נד דברים כט, כח.

נה משלי ג, יט.

נו רק במדרגה זו עצמה יש ארבע־חמש מדרגות של מקום ככינוי לה', שהן בעצמן בסוד הוי' ("הוי' בחכמה"): "הוי' בחכמה" הוא ה־**י**, אליו מתחבר הכתר, קוצו של **י**, עליו נאמר "איה מקום כבודו" (וכדלקמן עוד בפנים); הפסוק אומר "ואי זה מקום בינה" (איוב כח, יב; שם פסוק כ), בסוד **ה** עילאה; כוונה נוספת היא ש־**מקום** עולה ו"פ שם **אֵל** (שם החסד, "יומא דאזיל עם כולהו יומין"), כנגד **ו** קצוות של ז"א (שכל אחד מהם הוא פניה **אֵל** כיוון אחר), ה־**ו** שבשם; באופן פשוט בקבלה "מקום" הוא כינוי למלכות (ראה זהר ח"ג רכה, ב), **ה** תתאה שבשם.

נז ראה שיעור אור לי"ג שבט ע"ח; כ"ח תמוז פ"א.

נח ע"ח ש"ד (אח"פ) פ"א. ובכ"מ.

נט ראה תנחומא תצא ט (הובא ברש"י שמות יז, טז). ובכ"מ.

ס דברים יב, יא; יד, כג; טז, ב־ו־יא; כו, ב.

סא דברים יב, ה; כא; יד, כד. בפעם הראשונה כתוב "לשום את שמו שם" – "את" במובן של עם, ודוק – ומכאן ואילך, כשהכוונה ברורה, נעלמת המלה "את" (ואנו דורשים דווקא את הניב המשולש "לשום שמו שם").

סב ו"פ "**לשכן שמו שם**" ועוד ג"פ "**לשום שמו שם**" עולה 9702, **כב** (סוד **כב** אותיות מ־**א** עד **ת**, דרך ה־**מ** באמצע, סוד **אמת**, כנודע) פעמים **אמת** (אהיה ברבוע)! בחלוקה לט"פ "**שמו שם**" העולה יד"פ **אמת** (6174) וג"פ "**לשום**" וו"פ "**לשכן**" (העולה 400, **כ** ברבוע, **ד** פעמים, ממוצע כל אותו, 100, **יפ"י**, **י** ברבוע) העולה ח"פ **אמת** (3528, הרבוע הכפול של **מב**). חלוקה זו של **כב** (פעמים **אמת**) היא בסוד תבת **יחד** – **ח** בתוך **יד** – **כב** המתחלקות ל־**י** ספירות בלימה (מ־**א** עד **י**, מ־1 עד 10), **ח** עשרות (מ־**כ** עד **צ**) ו־**ד** מאות (מ־**ק** עד **ת**), כהסברו של ר"א אבולעפיא (אור השכל ח"ד; מפתח הרעיון אות ד), ודוק.

סג דברים יב, יא־כא־כו; יד, כד־כה; טז, ו; יז, ח; יח, ו; כו, ב.

הביטוי "לשום שמו שם" הוא לשון נופל על לשון. את האותיות שם אפשר לקרוא בשלשה אופנים שונים – שָׂם, שָׁם, שֵׂם – שכולם מופיעים בביטוי הזה

שם" הוא לשון נופל על לשון. את האותיות שם אפשר לקרוא בשלשה אופנים שונים — שָׂם, שָׁם (כמו "כִּי שָׁם שָׁם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט"[סד]), שֵׂם — שכולם מופיעים בביטוי הזה. כתוב[סה] ששלש פעמים **שם** שוה **השגחה פרטית**, שהיא־היא סוד השכינה, כנ"ל.

כתוב "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך"[סו] — מכאן לומדים[סז] שאת השם המפורש מותר להזכיר רק במקום שה' בוחר בו — "במקום אשר אזכיר את שמי" היינו המקום בו אתן לכם רשות להזכיר שמי. כלל גדול בחסידות שאור, שם ומלכות הם אותו דבר[סח] — הכל בחינת השכינה. יש עוד מלה בשביל השכינה — כבוד ה', כמו בסוף פרשת פקודי "כבוד הוי' מלא את המשכן"[סט]. מהו "כבוד הוי'"? השכינה עצמה. אם כן, יש "כבוד הוי'", שם ה' — שנקרא "שמו" (כדלקמן) — ויש את השכינה, "לשכן שמו שם", מה שה' שוכן בתחתונים. אבל צריך מקום "לשום שמו שם" או "לשכן שמו שם" — בית המקדש — ואז "אבוא אליך וברכתיך".

גם הבית שאתם בונים צריך להיות "המקום אשר אזכיר את שמי", בית מקדש מעט, מקום שראוי להשראת שכינה. מה זה אצלנו להזכיר את השם המפורש? אנחנו לא מזכירים את השם המפורש, עדיין[ע], אבל בשבילנו הזכרת שם המפורש היא ראיית השגחה פרטית. ה' בוחר מקום — שבעצם יכול להיות כל מקום שאנחנו עושים בכח עבודת ה' שלנו — לקבל את השכינה. זו העבודה שלכם, עבודה לעשות את המקום הנכון, המקום המוכשר לקבל את השראת השכינה. השראת השכינה היא, שוב, ההסתכלות וההתגלות של השגחה פרטית, שהיא השם המפורש של ה'.

"הוא ושמו"

עד עכשיו דברנו על השכינה — השם, הכבוד — אבל אנחנו חסידים, ו"איזהו חסיד? המתחסד עם קונו, ליחדא קוב"ה ושכינתיה בתחתונים"[עא]. קוב"ה ושכינתיה הם גם "הוא ושמו", כמו שכתוב "עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד"[עב]. "הוא" היינו קוב"ה, "ברוך המקום ברוך הוא", ו"שמו" היינו שכינתיה, השם שלו, התגלות האור שלו, עלמא דאתגליא (המלכות). גם בפסוק "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"[עג], "הוי'" הוא קוב"ה, "הוא", ו"שמו" היינו שכינתיה.

ראינו קודם, באות הראשונה של "באתי לגני", שלש מדרגות באור אין סוף שלפני הצמצום — עצם האור; התפשטות האור בבחינת "אור המאיר לעצמו", שרש הסוכ"ע; התפשטות האור בבחינת "אור המאיר לזולתו", שרש הממכ"ע (זהו בעצם המקור של המבנה עצמות־סוכ"ע־ממכ"ע, שחוזר הרבה פעמים בדא"ח). אור אין סוף שלפני הצמצום הוא בכללות מדרגת "אחד"[עד] וכשאומרים "הוא ושמו אחד" מדברים על יחוד קוב"ה ושכינתיה — שרש הסוכ"ע והממכ"ע — במדרגה הזו, מדרגת "אחד" (ר"ת "**הו**א **ו**שמו **א**חד" הם **הוא**, רמז יפה שהכל הוא[עה]). אבל יש הרבה מדרגות

סד שמות טו, כה.
סה ראה שיעור ז"ך שבט תשע"ב הערה א.
סו שמות כ, כא.
סז סוטה לח, א.
סח לקו"ת בהר מא, ב־ג (ובנסמן שם) ובהוספות נב, ב־ג. ובכ"מ.
סט שמות מ, לד.
ע ראה פסחים נ, א.
עא תניא פ"ו.
עב פרקי דרבי אליעזר פ"ג.
עג זכריה יד, ט.
עד וראה לעיל הערה ט.
עה "**הוא ושמו אחד**" עולה **שמואל**, החתן שלנו, הוא צריך להיות תמיד עם "שמו", אשתו, הכלה.

של "הוא ושמו", לפעמים מצטטים מפרקי דרבי אליעזר "עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד"[עז], כתוב[עז] ש"בלבד" היינו בחינת "יחיד" (שנקרא גם "לבד"), למעלה מ"אחד", ה"העלם עצמי של אור בעצמות המאור", ועד שהרבה פעמים מזהים בין היחיד, "יחיד הוא", לעצמות ה' ממש. גם שם, בתוך ה"לבד" הזה, יש "הוא ושמו". "הוא ושמו" הם חתן וכלה, ובמושגים שאנחנו מסבירים לאחרונה[עח], כשמדברים על העצמות היינו צד החפצא וצד הגברא, כביכול, של הקב"ה[עט].

יש עוד כמה מדרגות של "הוא ושמו". לדוגמה, ב"ברוך שאמר" אומרים בהתחלה "ברוך הוא" ובסוף לפני הברכה "ברוך שמו". יש **יג** "ברוך" ב"ברוך שאמר", עם שתי כוונות באריז"ל[פ]. כוונה אחת כנגד **יג** מדות הרחמים, פשוט. הכוונה השניה, שמובאת בסידור עם דא"ח באריכות[פא], היא כנגד **יג** מדרגות בסדר השתלשלות, מרדל"א ולמטה. זו כוונה יפהפיה, אולי הכוונה הכי יפה בכתבי האריז"ל, לענ"ד. בכוונה הזו "ברוך שאמר והיה העולם" ברדל"א, רישא דלא ידע ולא אתידע, אמונה פשוטה בנפש. "ברוך הוא" כבר חסד דעתיק יומין המתלבש בגלגלתא דאריך אנפין.

> "הוא ושמו" הם חתן וכלה, ובמושגים שאנחנו מסבירים לאחרונה, כשמדברים על העצמות היינו צד החפצא וצד הגברא, כביכול, של הקב"ה

בהמשך, "ברוך שמו" הוא כבר ז"א דבריאה[פב]. שם יש הרבה מדרגות בין "ברוך הוא" ל"ברוך שמו".

עוד יותר פשוט: כל פעם שמישהו מברך עונים "ברוך הוא וברוך שמו"[פג]. את החתן והכלה תחת החופה בדרך כלל הרב שמסדר קידושין מזהיר לא לומר "ברוך הוא וברוך שמו", היות שהם צריכים לצאת ידי חובת הברכה[פד]. זו אזהרה ששומעים דווקא תחת החופה. למה? כי יש כאן כבר "ברוך הוא וברוך שמו", חתן וכלה, במוחש — לא צריך לומר, יש אותם בעצמם... בכל אופן, ה"ברוך הוא וברוך שמו" שאומרים בכל ברכה הוא עוד דוגמה מובהקת כמה אנחנו אוהבים את החתן והכלה — בכל ברכה עושים יחוד של חתן וכלה, שה' מברך את החתן והכלה ואנחנו אומרים "ברוך הוא וברוך שמו".

כל התורה כולה היא הסוד של "הוא ושמו", כי זהו עיקר החסידות — "מתחסד עם קונו ליחדא קוב"ה ושכינתיה בתחתונים". "עיקר שכינה בתחתונים היתה", ואם הכלה ("שמו") בתחתונים גם החתן ("הוא") בתחתונים. רק פעם אחת בכל התנ"ך כתוב "הוא שמו", כאשר אדם הראשון נותן שמות. "וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו"[פה]. כתוב[פו] ש"**הוא שמו**" עולה **משיח** בגימטריא. מי שקשור למשיח ורוצה להביא את המשיח צריך לדעת שזה קשור לחתן וכלה —

עו ראה נוסח אחר בזהר חדש (מרגליות) מדרש הנעלם ב, ב.

עז לקו"ב לשעה"י פרקים ז'ח'ט' קעד, ב ואילך.

עח ראה על שני הממדים האלה בשיעור כ' תשרי תשפ"ה (ובשיעורים שאחריו).

עט אם קודם היה לנו כאן חש־מל־מל רק בבחינת "אחד" – עצם האור ושתי מדרגות התפשטות האור – כעת נוספת מדרגה לפניהן, בתוך "יחיד" (שם "לך דְמיה תהלה", החתן והכלה שותקים בפני גילוי העצמות), ויש מבנה של י־ה־ו־ה, וד"ל.

פ פע"ח שער הזמירות פ"ד.

פא ד"ה "ברוך שאמר".

פב בהקבלה ל־**יג** מדות הרחמים "ברוך הוא" ו"ברוך שמו" היינו "**רחום**... **ופשע**" העולים יחד 710, "**והיו עיני ולבי שם כל הימים**" (הנ"ל בסוד ההשגחה)!

פג שו"ע או"ח קכד, ה.

פד שערי תשובה או"ח סימן ריג סק"א בשם שו"ת דבר שמואל (אבוהב, סימן רצה); אשל אברהם (בוטשאטש, או"ח סימן תצד); ליקוטי מהרי"ח, נישואין.

פה בראשית ב, יט.

פו פנים אל פנים עמ' סא הערה מא.

בשביל להביא **משיח** צריך את היחוד של "**הוא שמו**" (שעולה גם מקום במילוי — **מם קוף וו מם**). החידוש היה שיש "הוא ושמו" אפילו בהעלם העצמי, וכל שכן בכל המדרגות שלמטה ממנו. זה חתן וכלה וזה משיח, השרש של מלך המשיח.

קו בין מקום למקום

בכל אופן, קבלנו כעת פשט חדש: הסוד של השכינה, שהיא ההשגחה הפרטית, הוא להמשיך מהמקום העליון, עצמות ה', למקום הכי תחתון — להמשיך מ"איה מקום כבודו", השרש של השכינה בתוך העצמות, עד מטה־מטה. או, במלים נוספות, להמשיך מה"שָׁם" העליון, "אם אסק שמים שם אתה ['אתה' היינו העצמות]"[פז], ל"שָׁם" התחתון, "לשכן שמו שם" ו"לשום שמו שם".

הסוד של השכינה, שהיא ההשגחה הפרטית, הוא להמשיך מהמקום העליון, עצמות ה', למקום הכי תחתון

על כך כתוב "עיקר שכינה בתחתונים היתה", אבל כאשר חוטאים השכינה מסתלקת מהמקום התחתון והיא עולה ונכללת במקום העליון. ה' לא רוצה שהשכינה תכלל למעלה — הוא רוצה שהיא תרד, שהיא תשכון (בתחתונים — "ושכנתי בתוכם" דווקא). כאשר השכינה תרד היא תביא איתה את האיש. "דרכו של איש לחזר אחרי אשה"[פח]. גם אחרי שמתחתנים — האיש צריך להגיע למקום של האשה. כמה שהמקום של האשה יותר מכוון לתקן את העולם הזה הגשמי — יותר טוב, כי זו בדיוק העבודה להשכין שכינה בתחתונים. הכח של ההמשכה למטה — לראות השגחה פרטית בעולם הזה — הוא דווקא הכח של האשה, של הכלה, השכינה, "אשה יראת הוי'"[פט] (שהיא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה"[צ]).

לפי ההסבר הזה, יוצא שהחידוש העיקרי של הגדרת השכינה הוא דווקא הפירוש של אדמו"ר האמצעי — שהשכינה היא הקו (החל מ"ראשית הקו"). הקו עובר בין המקום העליון למקום התחתון. השרש של הקו הוא ב"תפארת הנעלם"[צא], בבחינת "יחיד", והוא ממשיך־מגלה את המקור שלו למטה — בתוך ה"מקומו של עולם", העיגול הגדול לתוכו בוקע הקו ("אז יבקע כשחר אורך"[צב]). "ראשית הקו" היא לפני ההתלבשות, אבל אחר כך הקו מאיר גם במלכות דאצילות ובוקע איתה את הפרסה וממשיך (כשהארתו מלובשת בכלי המלכות דאצילות) לעולמות בי"ע[צג] — ה"שכינה" בפירוש התחתון שלה.

פנימיות וחיצוניות הקו — מדרגות של השגחה

'נרוויח' עוד משהו מהחידוש האחרון: אמרנו שלפי פשט הרמב"ם ההשגחה היא כללית, וכמה שאתה יותר צדיק יש יותר השגחה, אבל אין השגחה שוה על כולם. בא הבעל שם טוב ואומר שיש השגחה פרטית על כל פרט. כמו שהסברנו[צד], הבעל שם טוב לא הראשון שאומר זאת — אדמו"ר הזקן הראה[צה] שזו גמרא מפורשת[צו] — אבל הבעל שם טוב מחדש שעל ידי העבודה שלנו אפשר לגלות את ההשגחה הפרטית. הוא מסביר[צז] ששלמות התגלות ההשגחה הפרטית

פז תהלים קלט, ח.
פח ע"פ קדושין ב, ב.

פט משלי לא, ל.
צ תניא ריש פמ"א.
צא ראה זהר הרקיע פרשת בראשית דף טו; יהל אור עמ' קפט ואילך ועמ' תשח־תשט; המשך תער"ב פרק רעג. ראה מעין גנים ח"ד קרח עמ' סח.
צב ישעיה נח, ח. ראה תו"ח בראשית קפט, ג; ד"ה "בריש הורמנותא דמלכא" מהרה"צ ר' הלל מפאריטש.
צג תניא אגה"ק כ.
צד בשיעור כ"א אדר – נדפס בגליון פקודי – השתא.
צה ראה תורת מנחם חי"ח עמ' 198 ו־211. וש"נ.
צו חולין סג, א וברש"י.
צז ראה כש"ט (קה"ת) אות מוא; דגל מחנה אפרים

היא משיח (המשיח נקרא **נשיא**[צח], בגימטריא **משגיח** — **משיח** ובתוכו **ג**[צט]). זהו חידוש עיקרי של הבעל שם טוב — שגילוי ההשגחה הפרטית, גילוי ה"שכינה ביניהם" בין חתן וכלה, הוא עצמו שלמות התגלות המשיח. לכן היום אי אפשר לגלות בשלמות את ההשגחה הפרטית — השכינה עדיין מוסתרת (בסוד "אסתר מן התורה מנין? 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא'[ק"קא]). אנחנו מחכים ל"מל" של דיבור בשלמות — הפרסום של בשורת הגאולה, "הנה הנה משיח בא"[קב] ("וכבר בא"[קג]), שלמות פרסום האלקות בעולם (העבודה של אברהם אבינו, המשיח הראשון[קד]).

בכל אופן, איך נסביר את היחס בין ההשגחה הכללית שהרמב"ם מדבר עליה להשגחה הפרטית של החסידות? כעת אמרנו שהפירוש העיקרי לפי המהלך כאן הוא שהשכינה — שהיא־היא ההשגחה — היא סוד הקו והחוט של אור אין סוף. יש נושא גדול בחסידות[קה] שהקו מתחלק לשנים, חיצוניות הקו ופנימיות הקו. חיצוניות הקו היא כח ההתחלקות שבאין־סוף ("קו המדה" שמודד ומחלק) ופנימיות הקו כח ההתכללות שבאין־סוף (ה"חוט" שתופר יחד את כל הפרטים). שני הממדים הללו נמשכים למטה — מחיצוניות הקו נבראו כל הנבראים ומפנימיות הקו נתנה התורה לישראל[קו]. על חיצוניות הקו כתוב "טוב הוי' לכל ורחמיו על כל

> הרבי רצה שכל דבר ברמב"ם יתבאר לפי חסידות, שיתאים לפי חסידות

מעשיו"[קז] ועל פנימיות הקו כתוב "טוב הוי' לְקַוָּו לנפש תדרשנו"[קח] (ישראל הם "קוו", הממשיכים את פנימיות הקו)[קט]. לכן נאמר שחיצוניות הקו היא ההשגחה הכללית של הרמב"ם ופנימיות הקו היא ההשגחה הפרטית של הבעל שם טוב.

החידוש של הבעל שם טוב הוא שההשגחה שמכוונת לישראל היא על כולם, רק שהיא בהחלט לא גלויה עדיין עד שיבוא משיח[קי]. באמת הא בהא תליא ו"אלו ואלו דברי אלהים חיים"[קיא]. הרבי רצה שכל דבר ברמב"ם יתבאר לפי חסידות, שיתאים לפי חסידות, וכתוב שככה למד הרבי הצמח־צדק מורה נבוכים עם הרבי מהר"ש[קיב]. את ההשגחה הפרטית הפנימית של "טוב הוי' לקוו" צריך לגלות דווקא בטבע השוה ומשוה של "טוב הוי' לכל" — לראות איך בתוך ההסתר של הטבע ה'כללי' יש השגחה פרטית מדויקת[קיג].

עד כאן הדרוש שלנו לכבוד החתן והכלה. נאחל שהבית שלהם יהיה מקום טוב, מקום אמתי, מקום של "בכל המקום אשר אזכיר את שמי". "אזכיר" היינו "הוא", הזכר, אבל "שמי" הוא הנקבה, "הוא ושמו". צריך מקום "אשר אזכיר את שמי", ואז "אבוא אליך וברכתיך", עם כל ה־**יג** "ברוך" של "ברוך שאמר", עם כל הברכות, בני חיי ומזוני רויחי, "וכולהו רויחי", כמו שהרבי תמיד אומר, והעיקר ברכת הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

פרשת ואתחנן בשם הבעש"ט.

צח ראה לדוגמה יחזקאל לז, כה.

צט וראה באורך שיעור א' אדר תשנ"ט.

ק דברים לא, יח.

קא חולין קלט, ב.

קב בשיחות הרבי מליובאוויטש בכ"מ.

קג ספר השיחות תנש"א עמ' 548. וראה גם עמ' 490.

קד שיעורים בסוד ה' ח"ב עמ' עב־עד.

קה המשך תער"ב ח"ב עמ' א'קסט ואילך; סה"מ עטר"ת ס"ע תמג ואילך.

קו ראה נהר שלום ט, ד. **מעין גנים** פרשת צו עמ' לד.

קז תהלים קמה, ט.

קח איכה ג, כה.

קט ראה סנהדרין לט, ב. ראה אוה"ת יוה"כ עמ' א'תקנז; ספר הלקוטים דא"ח צ"צ ערך 'טוב' עמ' א'נו ואילך.

קי ראה גם שערי אמונה הנ"ל הערה כט והנסמן שם לדרך חיים שער התשובה פ"ט.

קיא עירובין יג, ב.

קיב לוח "היום יום" י"ט סיון (וראה סה"ש קיץ ה'ש"ת עמ' 39־41 שכך למד הצ"צ עצמו מאדה"ז).

קיג וראה הנסמן לעיל הערה כט (ובשערי אמונה שם גם אות כ).

שיעור

ברכות והדרכות בפרשת ויקרא

ראש של "ויקרא"

קיצור מהלך השיעור

בשבת האחרונה עלה לתורה נער בר־מצוה במנין של הרב, וזכה לכמה טללי ברכה והדרכה בקשר לפרשת **"ויקרא"** (שנקראה במנחה) ולסודות הקשורים בשמו. על כח **החיבור של ה' והעולם** שטמון במלה "ויקרא"; על **הענוה והבטול** של ה־**א** זעירא, שהם תנאי ללימוד התורה כדבעי; על הקשר והיחס בין **ראש** ל־**אשר**, והביטוי שלהם ב**עבודת ה'** בימים שאנחנו נמצאים בהם – ימי **"החדש הזה לכם ראש חדשים"** (עם מהלך מופלא על החידוש והנבואה המיוחדים שיש לכל אחד). התוועדות קצרה ומלאת־תוכן.

"בראשית" ו"ויקרא" – לחבר את ה' והעולם

הבר־מצוה עלה לתורה, כנהוג, בקריאת התורה במנחה — ב"ויקרא אל משה". יש דמיון חשוב בין תחלת חומש ויקרא במלה "ויקרא" לתחלת התורה בכלל במלה "בראשית" — בכל אחת מהמלים יש אות מיוחדת, **ב** רבתי ב"**ב**ראשית" ו־**א** זעירא ב"ויקר**א**". ה' ברא את העולם עם **ב**ית גדולה, רמז לתכלית הבריאה, להיות לו דירה־בית בתחתונים[א]. "ויקר**א**" נגמרת ב־**א** זעירא, שמסמלת את הענוה של משה רבינו[ב] (לעומת **א** רבתי של "**א**דם" בתחלת דברי הימים), "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"[ג] — בזכות הענוה ה' קרא לו[ד].

רש"י על הפסוק כותב ש"ויקרא" לשון חבה, לשון שמלאכי השרת משתמשים בה — "וקרא זה אל זה"[ה]. בין המלאכים אין תחרות וקנאה, הכל אהבה אחד לשני. כך, כאשר ה' קורא למשה, "כאשר ידבר איש אל רעהו"[ו], יש ממד של "וקרא זה אל זה" (בסוד "משה נתנבא ב'זה'"[ז]) — יש

נרשם (מחזרת הרב במוצ"ש) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. עליה לתורה אשר שי' הרמן. שבת פקודי תשפ"ה – כפ"ח.

א תנחומא נשא טז.

ב בעל הטורים על ויקרא א, א.

ג במדבר יב, יג.

ד וראה גם לקו"ש חי"ג שיחה ב' לפרשת בהעלתך, ובלקו"ש דלהלן הערה מח.

ה ישעיה ו, ג.

ו שמות לג, יא.

ז רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).

למשה קרבה וחבה עם הקב"ה בזכות הענוה שלו.

יש את בורא עולם, יש את העולם, שנברא ב"בראשית", ובאמצע צריך להיות משה רבינו, הדעת[ח], שיחבר את בורא עולם לעולם שלו, שישכון כבוד בתוכו. משה רבינו עושה את החיבור על ידי **תריג** המצוות, לשון צוותא וחבור[ט] (וכידוע, **משה רבינו** עולה **תריג**). משה הוא בעצם ה"שושבינא דמלכא", והוא נותן את התורה לישראל כדי שיעשו את העולם דירה לה'.

> כאשר ה' קורא למשה, "כאשר ידבר איש אל רעהו", יש ממד של "וקרא זה אל זה" – יש למשה קרבה וחבה עם הקב"ה בזכות הענוה שלו

אם כן, יש בעצם ארבע דרגות — ה', משה, ישראל, העולם — כנגד י־ה־ו־ה: "הוי' בחכמה"[יא] — **י**. "משה זכה לבינה"[יב] — **ה** עילאה. ההדגשה שמשה הוא כאילו חבר־ידיד של ה' היא בסוד "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"[יג] — אבא ואמא. ביחד אבא ואמא נותנים את התורה לבנים — בני ישראל, ה־**ו** שבשם — והם פועלים את התיקון של העולם, **ה** תתאה. כלומר, משה וישראל הם שני הצדדים של הממוצע — משה הוא הצד של הממוצע שנאחז בקצה העליון וישראל הם הצד של הממוצע שנאחז בקצה התחתון, "והנגלת לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה הזאת"[יד], בכח של משה, "אשר עשה משה לעיני כל ישראל"[טו].

עד כאן פתיחה.

ראש מאושר

חתן הבר־מצוה נקרא **אשר**, אותיות **ראש**.

כמו שדברנו לאחרונה, בספר יצירה[טז] האש נמצאת בראש. בשלש אמות **אמש**, שהן **אויר־מים־אש**, יסוד האש, שעולה למעלה, נמצא בראש; יסוד המים, שיורד למטה, נמצא בבטן; ויסוד האויר (הרוח) נמצא בחזה. ואכן, בתוך המלה **ראש** יש **אש** — הראש מתחיל ב־**ר**, ריש היא עצם הראש, ובתוכו **אש**. בשם **אשר** ה־**אש** היא עוד לפני ה־**ר**. אשר, לשון אשׁר ותענוג, הוא התענוג של הכתר, שנמצא מעל הראש, ובתענוג הזה יש אש קדש. בדרך כלל התענוג מזוהה עם יסוד המים, "מים מצמיחים כל מיני תענוג"[יז], אבל בתענוג יש גם אש.

בלשון הקבלה, האש של התענוג נקראת גבורה דעתיק, שהיא הפנימיות־הנשמה של מוחא סתימאה[יח], כח המשכיל שבנפש[יט], מקור התורה — "אורייתא מחכמה [סתימאה] נפקת"[כ]. ב"ויקרא הוי' אל משה" ה' קורא למשה עם האש של התענוג, עם הגבורה דעתיק, וכך מגלה לו את התורה הקדושה. את התורה הזו משה נותן לישראל, וכך אפשר "לתקן עולם במלכות שדי"[כא].

בכל אופן, **אשר** הוא אותיות **ראש**. ב"**ויקרא אל משה**" יש אותיות **ראש** — **ר** ו־**א** זעירא של "**ויקרא**" ו־**ש** של "**משה**". שאר האותיות ("**ויקרא אל משה**") שוות "**בכל, מכל, כל**"[כב] — הביטויים מהם לומדים שהקב"ה הטעים את

ח שער הפסוקים שמות; תניא פמ"ב.

ט לוח "היום יום" ח' חשון. ובכ"מ.

י זהר ח"ג כ, א (ברע"מ); נג, ב; ערה, ב.

יא משלי ג, יט.

יב ראה ר"ה כא, ב; זהר ח"ב קטו, א (ובניצוצי זהר שם).

יג ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

יד דברים כט, כח.

טו דברים לד, יב.

טז ספר יצירה פ"א מי"ג.

יז שערי קדושה ח"א ש"ב; תניא פ"א.

יח ראה לקו"ת שלח מו, ג (ובכ"מ). ע"פ פירוש הרמ"ד על זהר ח"ג ריג, א.

יט סידור עם דא"ח ד"ה "ברוך שאמר" (לט, ג־ד). ובכ"מ בחסידות.

כ זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

כא תפלת "עלינו לשבח". **אש** ועוד "**לתקן עולם במלכות שדי**" עולה 1839, "**גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך**" (תהלים קיט, ח), ג"פ **תריג**, **השראת השכינה בישראל** וכו'.

כב בראשית כד, א; כז, לג; לג, יא.

האבא מייסר את הבן כשהוא רוצה להחדיר בו בטול – זהו התפקיד של האבא. האמא רוצה שהבן יבין טוב ויצטיין

האבות מעין העולם הבא בעולם הזה[כג]. נברך את חתן הבר־מצוה שיהיה מאושר בכל־מכל־כל.

"אלפך חכמה" ו"אלפך בינה"

ב"ויקרא אל משה" יש עוד **א** — מיד אחרי ה־**א** זעירא של "ויקר**א**" יש **א** של "**אל**". שתי אותיות אלף הן בסוד "אאלפך חכמה"[כד] ו"אאלפך **בינה**"[כה] — סוד אלפים שנה שהתורה קדמה לעולם[כו] — שמוזכרים גם במאמר שהבר־מצוה חזר[כז]. ה־**א** זעירא היא הבטול של החכמה, ה"אאלפך חכמה" שבפסוק. "אאלפך בינה" היינו מאמר חז"ל, והוא **א** רגילה — שכל והשגה. התנאי להגיע לשכל והשגה הוא הבטול של ה־**א** זעירא.

על התורה שבכתב כתוב "שמע בני מוסר אביך"[כח]. מה המוסר? האבא מייסר את הבן כשהוא רוצה להחדיר בו בטול — זהו התפקיד של האבא. על התורה שבעל פה כתוב "ואל תטֹש תורת אמך" — האמא רוצה שהבן יבין טוב ויצטיין. לפעמים רואים שזהו גם הרצון של האבא, אבל זו לא התכונה האמתית שלו — אבא צריך לדאוג לבטול ולענוה, ולשם כך הוא בעצמו צריך להיות בבטול וענוה. לכן האבא הוא אין והאמא היא יש[כט].

"ויקרא" מדבר על ה' ו"אל" כבר הולך על משה ש"זכה לבינה" (כנ"ל). שוב, שתי האלפין הן "אאלפך חכמה" מצד תורה שבכתב ו"אאלפך בינה" מצד תורה שבעל פה, אבל שתיהן מוחין בעצם. כמו שמוסבר גם במאמר של הבר־מצוה, התורה בכלל היא מוחין בעצם. זהו גם הפירוש השני של הרבי[ל] על ה־**א** שהופכת את ה**גולה** ל**גאולה** — שהיא אלף לשון אולפנא, מוחין בעצם, אבל המדרגה הזו עצמה כוללת שתי בחינות, שתי אלפין.

ספירות הראש והאשר

נאמר עוד נקודה פנימית לגבי אותיות **ראש־אשר**, ששניהם נדרשים על המלה **בראשית** — "**ראש בית**"[לא] ו"**בית אשר**"[לב]:

ידוע[לג] שראשי התיבות של **יג** הכוחות הפנימיים של הנפש הם פעמיים **בראשית** ועוד **א**. כלומר, יש שלשה כוחות שמתחילים ב־**א** ושני כוחות שמתחילים בכל אחת מהאותיות **ברשית** — **א**מונה, **ת**ענוג, **ר**צון, **ב**טול, **ש**מחה, **י**חוד, **א**הבה, **י**ראה, **ר**חמים, **ב**טחון, **ת**מימות, **א**מת, **ש**פלות. ממילא, יש שבעה כוחות שמתחילים באותיות **אשר־ראש** — שלשה ב־**א**, שנים ב־**ר** ושנים ב־**ש** — ואם רוצים לתת ראשי תיבות של כוחות פנימיים לאותיות הללו צריך לבחור מתוך כמה אפשרויות.

אם הצירוף הוא **ראש**, שעניינו שכל, נסביר שראשי התיבות הם **ר**חמים־**א**מת־**ש**פלות, הכוחות הפנימיים בקו האמצעי של המדות (תפארת־יסוד־מלכות). התפקיד של הראש הוא לא להשאר עם השכל, אלא להמשיך־להנהיג את המדות, "בתר רישא גופא אזיל"[לד], כשעיקר ההמשכה היא דרך הקו האמצעי.

אבל אם הצירוף הוא **אשר**, שהמשמעות הפנימית שלו היא תענוג (אֹשר), יותר מתאים שה־**א** הראשונה היא **א**מונה, ה־**ש** היא **ש**פלות,

כג ב"ב טז, ב־יז, א. וראה סוטה ה, א.
כד איוב לג, לג.
כה ע"פ שבת קד, א.
כו לקו"ת אמור לד, ב; קהלת יעקב ערך 'מחוקק'. ובכ"מ בדא"ח.
כז ד"ה "איתא במדרש תילים" תרנ"ג.
כח משלי א, ח. וראה מדרש משלי א, ח; זהר ח"ב רעו, ב (עה"פ "כבד את אביך וגו'").
כט ראה שערי אורה (ג'יקטיליא) שער י; שער היחוד ריש פכ"ה; מאמרי אדה"א בראשית עמ' ב, וש"נ.

ל שיחת ש"פ אמור תנש"א. התבאר במודעות טבעית מאמר "מגולה לגאולה".
לא תקו"ז תקון ג (יח, ב); תקון ח (כד, א).
לב אגרא דכלה אות קפד.
לג שיעור אור ל־ז' שבט תשע"ד פ"ד.
לד עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

פנימיות המלכות ששרשה ברדל"א[לה] (וכידוע, **שפלות** עולה ח"פ **אמונה**), וה־**ר** היא **ר**צון. התענוג כולל את האמונה שמעליו, את הרצון שמתחתיו ואת השפלות ששרשה באמונה. שפלות הולכת יחד עם שמחה[לו] — אשר הוא ממוצע שמחבר את התענוג שבעל־מודע (כתר) עם השמחה הגלויה (**תענוג־שמחה** עולה ב"פ — ממוצע — **אמת**).

ר' אשר פריינד והרבי מליובאוויטש

הבר־מצוה נקרא על שם ר' אשר פריינד זצ"ל[לז]. הענין של ר' אשר הוא 'סבות'[לח]. אנחנו מדברים הרבה השנה על השגחה פרטית[לט] — **ת**הא **ש**נת **ה**שגחה **פ** רטית — ובשביל ר' אשר הסבות הן ההשגחה הפרטית. הוא מלמד לחיות במודעות להשגחת ה' בכל דבר, ולראות איך ה' רומז־מגלה לנו את הנוכחות שלו בסבות של החיים — כל דבר הוא סבה, כל דבר הוא בהשגחה פרטית. בשביל להיות מאושר בחיים צריך להרגיש כל הזמן את ההשגחה של ה'.

שבט אשר שייך גם ליום ההולדת של הרבי בעוד כמה ימים — י"א ניסן. בקרבנות הנשיאים, בי"א ניסן הקריב נשיא שבט אשר. לכן הרבי דרש הרבה פעמים[מ] בי"א ניסן על "ביום עשתי עשר יום"[מא] ועל נשיא אשר. גם קבלת הנשיאות של הרבי שייכת לשבט אשר — הרבי קבל את הנשיאות בחדש שבט, החדש ה־**יא**, שכנגד שבט אשר[מב]. לכן הרבי מסביר תמיד[מג] שגם קבלת־עול, היסוד של החסידות, צריכה להיות מתוך אושר. דברנו — בעבר[מד] וגם לאחרונה[מה] — על עבודת האתכפיא בדורנו. זו צריכה להיות אתכפיא מאושרת, בלי צורך בכפיה קשה אלא רק באושר — אתכפיא **ב**כיף...

> ר' אשר מלמד לחיות במודעות להשגחת ה' בכל דבר, ולראות איך ה' רומז־מגלה לנו את הנוכחות שלו בסבות של החיים

לפרק את ה־א רבתי

הזכרנו שכנגד ה־**א** זעירא של "ויקר**א** אל משה" יש **א** רבתי בפתיחת דברי הימים, בפסוק "**א**דם שת אנוש"[מו]. יש פירוש שה־**א** רבתי של "**א**דם" היא למעליותא[מז], אבל בהשוואה ל־**א** זעירא מסבירים אותה לגריעותא[מח] — שבניגוד לענוה של משה, אדם הראשון החזיק מעצמו (הרגיש את מעלת עצמו). אחרי התיקון השלם תהיה גם **א** רבתי בשלמות, ה־**א** של ה' — יתגלה שהכל הוא "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלהינו"[מט], שה' ישכון כבוד בתחתונים.

לה ראה ע"ח שי"ג (א"א) פ"ב; סוד ישרים למוהרי"ח ח"ג שאלה י; לקו"ת חקת נח, ב. ובכ"מ.

לו ראה באריכות מאמר "השפלות והשמחה" מרבי אייזיק מהומיל.

לז וראה באריכות בהתוועדות הברית שלו – ד' ניסן תשע"ב – על דמותו של ר' אשר.

לח ראה לדוגמה סעודת ר"ח כסלו תשע"ט פ"א.

לט ראה לדוגמה שיעורי ר"ה (נדפס בגליון סוכות־שמח"ת־בראשית) וש"פ וירא (נדפס בגליון חיי שרה) השתא.

מ ראה מאמרי ד"ה "ביום עשתי עשר יום" תשל"א ותשל"ב; שיחת אור לי"ב ניסן תשמ"א ס"א; שיחת י"א ניסן תשמ"ה סל"ט ואילך; ברכות לי"א ניסן תשמ"ד ותשמ"ט (הוספות ללקו"ש חל"ב עמ' 186 ואילך); שיחת ש"פ צו תש"נ ס"ד וס"ט.

מא במדבר ז, עב.

מב מאמר "כליל תכנית" לאריז"ל הנדפס בסוף ספר יצירה (וראה במדבר רבה יד, יח). נתבאר באורך ב**מבחר שיעורי התבוננות** ח"י.

מג תו"מ תשי"ב ח"א עמ' 13 ואילך; תו"מ תשל"ד ח"ב עמ' 315 ואילך. ובריבוי מקומות.

מד ראה לדוגמה שיעור א' אייר תשע"ה פ"ב ופ"ה.

מה מאמר 'שאלות ותשובות בחינוך' – נדפס בגליון ויקהל השתא.

מו ב"ויקרא אל משה" **י** אותיות וב"אדם שת אנוש" **ט** אותיות – סה"כ **חוה** אותיות. "**אדם שת אנוש**" עולה **חן** פעמים **חוה**. יש כאן 'תיקון חוה'.

מז ראה לקו"ת ריש ויקרא, וראה גם המובא בלקו"ש שבהערה הבאה.

מח ראה סה"ש ה'ש"ת עמ' 68, ונתבאר באורך בלקו"ש ריש חי"ז.

מט תהלים מח, ב.

כדי לתקן את ה־**א** רבתי, הישות של אדם הראשון, שהיא סבת החטא שלו — שהרגיש את עצמו גדול — צריך 'לפרק' אותה (כידוע[נ] שאדמו"ר הזקן לא היה שובר שום דבר, אלא רק מפרק אותו בעדינות).

"אין לך אדם שאין לו שעה", והשעה של האדם היא השעה בה מבריק לו החידוש שלו. השעה הזו אצלו היא "ראש חדשים" – החידוש שנולד בה הוא ראש לכל החידושים שהאדם יחדש בכל חייו

בספר התמונה מוסבר ממה מורכב הציור של כל אות, ואפשר לפרק את האות למרכיבים שלה. האות **א** מורכבת מ־**י** למעלה, **י** למטה ו־**ו** שמחברת אותם באמצע — עם כל הפירושים בזה[נא] — וכאשר מפרקים אותה מקבלים **י־ו־י**, בגימטריא **הוי'**[נב] (לפי הבעל שם טוב[נג] כל אות היא פשוט הרכבה של אותיות **א**, כך שבעצם הכל **הוי'**). אם נפרק כך את ה־**א** רבתי של "**אדם שת אנוש**" (כך שהגימטריא שלו תעלה 25 יותר[נד], סה"כ 1127 — "**והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד**"[נה], תכלית כוונת בריאת אדם עלי ארץ) ונחבר ל"**ויקרא אל משה**" (693) נקבל 1820, **סוד** פעמים **הוי'**, מספר הופעות שם הוי' ב"ה בכל התורה, כידוע.

ראשית החידושים

כמו שקראנו היום במפטיר, על ניסן נאמר "החדש הזה לכם ראש חדשים"[נו]. חדש הוא לשון חידוש, לכן אנחנו מסבירים[נז] בכלל שעבודת ההתחדשות שייכת לניסן, "חדש האביב"[נח]. דברנו לאחרונה[נט] שלכל אחד יש את 'הסיפור שלו', נקודת האמת שלו. בדומה לכך, לכל אחד יש את החידוש שלו[ס]. "אין לך אדם שאין לו שעה"[סא], והשעה של האדם היא השעה בה מבריק לו החידוש שלו. השעה הזו אצלו היא "ראש חדשים" — החידוש שנולד בה הוא ראש לכל החידושים שהאדם יחדש בכל חייו.

החידוש הראשי־המקורי של כל אחד, הראש לכל חידושי חייו, הוא ה"בראשית" שלו. ה־**ב** רבתי של "בראשית" היא ה**ב**רק המבריק על השכל (**ה**ברק, ב־**ה** הידיעה). כשאדם חווה את החידוש הזה נעשית בו הזזה פנימית, 'בת ראש'[סב] — "**בראשית**" אותיות **בת־ראשי**, כידוע — שבה נברא העולם שלו. בריאה היא גם לשון הבראה — תיקון התהו והשבירה שקדמו לעולם. התהו שבאדם היינו "אקדמיה טענתיה" של היצר הרע[סג], שקיים באדם עוד לפני בר מצוה, והתיקון מתחיל עם הופעת החידוש האמיתי שלו — הנפש האלקית שלו. בר מצוה היא "גמר כניסת הנפש האלקית"[סד], בו מבריק לו החידוש שלו. עד הבר מצוה החידושים של האדם היו שייכים לכח המדמה השלילי שלו (הכינוי של יצר הרע

נ ראה גם שיחת ליל א' דחה"פ תש"ב סי"ד (סה"ש עמ' 90). ובכ"מ (וראה באריכות גם שיעור שבת וארא השתא – טרם פורסם).

נא ראה לוח "היום יום" ח' אדר ראשון, וראה גם **אותיות לשון הקדש** אות א'.

נב באותיות האלף־בית יש שתי אותיות שהצורה שלהן סימטרית – **א** (שהסימטריה שלה אלכסונית) ו־**ש** (ההתחלה של **אשר**). **ש** (של שלשה ראשית) מורכבת בפשטות מהאותיות **ווו**, בגימטריא **חי**, אבל לפעמים מסבירים שיש **י** בראש כל **ו**, ויש גם **י** תחתונה שמחברת את כל הווין, ואז ציור האות **ש** עולה **חן** (סימטריה) ועם האות **ש** עצמה עולה **משיח**.

נג ראה כש"ט (קה"ת) צו־ב; קצ. ובכ"מ.

נד רק **אדם** עולה כך **הוי'** ועוד **מד** (המילוי הכי קטן של שם הוי', **יוד הא וו הא**), **אדם וחוה**, 70 (סוד 70 אומות שיצאו מאדם וחוה).

נה זכריה יד, ט.

נו שמות יב, ב.

נז ראה **מעין גנים** ויקרא מאמר "הדילוג לגאולה". ובכ"מ.

נח שמות יג, ד; כג, טו; לד, יח; דברים טז, א.

נט שיעור אור ל־ד' שבט השתא (נדפס בגליון בשלח).

ס וראה גם תניא אגרת הקדש כו.

סא אבות פ"ד מ"ג.

סב ראה יומא לה, ב (ועוד).

סג ע"פ זהר ח"א קעט, ב.

סד שו"ע אדה"ז מהדו"ת ד, ב.

אצל רבי נחמן), אך עם הדעת שהוא מקבל בבר מצוה הוא זוכה ל"ותחדש פני אדמה"[סה], חידוש־בירור המדמה[סו] והפיכתו ל"ביד הנביאים אדמה"[סז].

החידוש של משה רבינו היה במראה הסנה, ראשית הנבואה שלו, כאשר כל חיי משה לאחר מכן הם מימוש השליחות שלו והארת הנבואה שלו בחשכת העולם. כך, החידוש של כל אחד היינו הנבואה שלו לעולם, כאשר כל שאר חידושי חייו הם השכלות־הברקות פרטיות איך להתמודד עם חשכת המציאות על מנת להאיר בה את הנבואה שלו מאת השי"ת. נמצא ש"בראשית" היינו התגלות החידוש, ואחר כך "ויקרא אל משה" היינו העזר האלוקי הנצרך לו כדי להוציא מן הכלל את כל **תריג** הפרטים הנצרכים, החידושים המפורטים, **תריג** מצות תורת משה, כדי להחדיר את עיקר החידוש לעולם — "לעיני כל ישראל". ה־**א** זעירא של "ויקר**א**" היא הכח לפרט־לפרק את הכלל הגדול של החידוש (ה־**ב** רבתי, כנ"ל) לריבוי פרטים קטנים (אך "העצם כשאתה תופס במקצתו [בחלק קטן מאד ממנו] אתה תופס בכֻלו"[סח]). הכח לפרט את החידוש לפרטים קטנים — על דרך השגחה פרטית —

נמצא שלכל אחד יש: חידוש, סיפור ונבואה, לפי הסדר הזה – קודם החידוש שלו, המתחיל להתנוצץ מרגע בואו לעולם ומופיע עם גמר כניסת הנפש האלוקית; אחר כך הוא חי את 'הסיפור שלו' בעולם; ולבסוף נותרת הנבואה שלו לדורות

הוא הענוה של משה שמתבטאת ב־**א** זעירא. בחידוש העיקרי, הכלל של האדם, מתגלה הרוממות העצמית של הנפש (סוד "רוממות אל"), אך בהמשך, כדי שיוכל להביא את החידוש לעולם, הוא זקוק לענוה ושפלות ("שפלות האדם") — ליכולת להקטין את ה־**א** ולהחדיר אותה למציאות. זוהי בעצם היכולת לקחת את "**אנכי** הוי' אלהיך"[סט] ולהשכין אותו במציאות — כפי שעשה משה במשכן, עד שזכה ל"ויקרא אל משה" מתוך אהל מועד[ע].

נמצא שלכל אחד יש: חידוש, סיפור ונבואה[עא], לפי הסדר הזה (עבר־הוה־עתיד) — קודם החידוש שלו, המתחיל להתנוצץ מרגע בואו לעולם ומופיע עם גמר כניסת הנפש האלוקית; אחר כך הוא חי את 'הסיפור שלו' בעולם; ולבסוף נותרת הנבואה שלו לדורות.

נאחל ל**אשר** שי', אותיות **ראש**, שיהיה לו ראש של חידושי אמת בתורה!

סה תהלים קד, ל.

סו ראה גם **אשא עיני** בסוף המאמר "פתיחות הזדהות התכללות".

סז הושע יב, יא.

סח הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רכז (וראה תולדות יעקב יוסף פ' יתרו).

סט שמות כ, ב. כפי שראינו בסוד "ויקר**א** אל משה", ה־**א** מתחלקת לשתי אלפין, **א** זעירא ("ויקרא") ו־**א** רגילה ("אל"), וכאן היינו ה־**א** ד"ויקר**א**" ו־**א** ד"**אנכי**", וד"ל.

ע בסדר הזמנים ה־**ב** (רבתי) קודמת ל־**א** (זעירא, וכן ה־**א** ד"אנכי") אך בסדר האלף־בית ה־**א** קודמת, בסוד "כתרא עילאה אף על גב דאיהו אור קדמון אור צח אור מצוחצח איהו אוכם קדם עילת העילות" (תקו"ז ע) – מימוש תכלית כוונת הבריאה, להיות לו יתברך דירה בתחתונים, אפשרי רק על ידי פירוט־פירוק החידוש לריבוי פרטים, על ידי הענוה שקודמת לחידוש, ודוק.

עא **חדוש ספור נבואה** משלימים ל־**כח** (**יחוד**) ברבוע, 13 (**אחד**) פעמים (ממוצע כל אות) **יום**, סוד "**יום אחד**" שכולו בהירות.

בן ישי בראש

אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ. וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה הוי' מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה.

מיוסף ליהודה

אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ. בברכה זו אנו מתפללים על חזרת מלכות בית דוד, בביאת משיח בן דוד, "צמח דוד עבדך" — על שם "שם אצמיח קרן לדוד [צמח דוד... קרן ישועה] ערכתי נר למשיחי"[א], וכן נאמר על מלך המשיח "צמח שמו ומתחתיו יצמח"[ב], "והקימתי לדוד צמח צדיק"[ג], "אצמיח לדוד צמח צדקה"[ד].

דוד הוא מיהודה שזכה למלכות, "לא יסור שבט מיהודה... עד כי **יבא שילה** [= **משיח**]"[ה]. מלכות יהודה־דוד צומחת אחרי יוסף, משיח בן דוד אחרי משיח בן יוסף, וכן בברכת בונה ירושלים מבקשים "וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין", תפלה על משיח בן יוסף שלא ימות (כדברי האר"י[ו]), ואחר כך "צמח דוד" על משיח בן דוד.

בתחילה יוסף בראש, כל ישראל נקראו על שמו, "רֹעה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף"[ז], ולא לחנם רוב השבטים היו תחתיו, עשרה שבטים במלכות ישראל, לעומת שני שבטים במלכות יהודה (והסימן "כי **בי** חשק"[ח]). מלכות יוסף היא המלכות של העולם הזה, היום יוסף בראש, אבל מלכות דוד, המלכות ה'דתית', חיה את העתיד, ולעתיד לבוא דוד בראש, "עץ יהודה" מעל "עץ יוסף" ("צמח דוד" צומח מעל יוסף), "ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכולם"[ט].

"תפשו הקב"ה לירבעם בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו, מי בראש? בן ישי בראש"[י] — בהתחלה הקב"ה אומר לירבעם (שבא מיוסף) את הסדר של העולם הזה "אני ואתה ובן ישי", יוסף לפני יהודה, אבל האמת היא ש"בן ישי בראש", דוד למעלה מיוסף[יא], כפי שיתגלה לעתיד בקיום "ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד"[יב] (זהו קיבוץ גלויות אמתי — בגלות יש פירוד בין יוסף ליהודה, וצריך לקבץ את הפירוד, להפוך את הגולה לגאולה, עד שהכל יהיה אחד תחת "ראש אחד" מבית דוד).

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי שיעור (טלפוני) כ"ב שבט תשפ"ה, לימוד בסדור מהרי"ד.

א תהלים קלב, יז.
ב זכריה ו, יב.
ג ירמיה כג, ה.
ד ירמיה לג, טו.
ה בראשית מט, י.
ו פע"ח שער העמידה פי"ט.
ז תהלים פ, ב.
ח תהלים צא, יד.
ט יחזקאל לז, כד.
י סנהדרין קב, א.
יא **דוד יוסף** ר"ת = **דוד**, ס"ת **פד** (תיקון הברית), וביחד **ז** פעמים **דוד**. אמצעי תבות = **חסד**.
יב הושע ב, ב.

עליית המלכות

יוסף הוא היסוד ויהודה המלכות, יחס של זכר ונקבה. תחילה המלכות נמצאת מתחת ליסוד, אחר כך היא נעשית שוה אליו, "שוין בקומתם" ("ויגש **אליו יהודה**"[יג] ס"ת **שוה**, יהודה משתווה ליוסף), ואז בדרך ממילא היא עולה להיות מעליו, "אשת חיל עטרת בעלה"[יד], יהודה למעלה מיוסף. בעולם הזה "משמח חתן וכלה", החתן למעלה, ולעתיד "משמח חתן עם הכלה" (על ידי הכלה)[טו], הכלה־המלכות למעלה, "**נקבה תסובב גבר**"[טז] (= **ארץ ישראל**, סוד הארץ בה מתגלה 'הטבע היהודי' האמתי).

זהו סוד השם **יהודה** — מתחיל באותיות **יהו** של שם הוי', אחריהן האות **ד**, המלכות בהיותה חסרה, דל"ת עניה ודלה "דלית לה מגרמה כלום"[יז]. ולבסוף המלכות מתמלאת ב־**ה** חסדים והופכת להיות **ה** ("צדק מלכותא קדישא"[יח] הופך לצדק**ה**).

יהודה מלשון הודיה, "הפעם אודה את ה'"[יט]. היינו הארת האמונה הפשוטה, למעלה מטעם ודעת (גלייבן באידיש), על גבי ה**אדן** של "**מודה** אני" של היהודי הפשוט המודה ומאמין בה' יתברך בפשיטות ותמימות. **יהודה** אותיות **הוד** באמצע וכן ראש וסוף אותיות **יה** = **הוד** — **הוד** בתוך **הוד** (סוד "הוד שבהוד" כמו שיתבאר בע"ה בענין מודים דרבנן). שתי בחינות הוד, הודיה בלב, ספירת ההוד (סיום התפשטות **ה** חסדים בלב), והוד במוחין (**יה**, "הנסתרות להוי' אלהינו"[כ]) — היינו הארת האמונה הפשוטה בלב ובמוחין. כל זה נוגע למלכות בית דוד, כאשר שרש המלכות הוא באמונה הפשוטה (רדל"א, תענוג עצמי פשוט שעתיד להתגלות בביאת גואל צדק בב"א).

והנה "בן ישי בראש" רומז לראש העליון שבכתר, רדל"א — מכח הרדל"א המלכות התחתונה (דוד) עולה מעלה־מעלה. אכן, רדל"א הוא "לא ידע ולא אתידע" ולכן בתחילה יש ספק אמיתי "מי בראש" (כמו "עד דלא ידע" בפורים), אבל מכח "חביון עז העצמות"[כא] (שברדל"א) מתברר ש"בן ישי בראש", "ראש אחד" המקבץ "**יחד שבטי ישראל**"[כב] (ר"ת **ישי**, בן ישי בראש).

מעלת 'יחודא תתאה'

כאמור, "צמח דוד" היינו עליית־צמיחת דוד מעל יוסף. והנה, יוסף שייך ל"יחודא עילאה" ויהודה ל"יחודא תתאה". יחודא עילאה היינו "כולא קמיה כלא חשיב"[כג], כפי "דעת עליון", נקודת המבט מצד ה', שכל המציאות התחתונה היא אין כלפי היש האלקי העליון, וממילא הכל בטל באחדות ה', "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"[כד]. לעומת זאת, יחודא תתאה היינו כאשר בתוך היש הנברא מאיר האין האלקי, מנקודת המבט של "דעת תחתון" (החווה את מציאות העולם כ'יש' ואת מקורו האלקי כ'אין'), סוד "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (במסגרת של מקום וזמן, ואילו דעת עליון הוא מעל הזמן והמקום) — מקור מלכות דוד הנמשכת "לעולם ועד".

דעת תחתון לבדה נופלת ו'טובעת' במציאות התחתונה־הנפרדת. לכן צריך להתקשר למשה רבינו, הבטל בתכלית לה', ולהמשיך מדעת עליון שלו לדעת תחתון שלנו (וכאשר מנותקים ממשה מגיעים לחטא העגל ח"ו). זהו ענין הקדמת יוסף ליהודה (וביציאת מצרים לוקח משה את עצמות־עצמות יוסף) וכן הקדמת מלכות שאול למלכות דוד כדי להאיר בדוד הארת דעת עליון משאול

יג בראשית מד, יח.
יד משלי יב, ד.
טו ברכות נישואין. ראה תו"א בראשית ד, ד; שם מד, ד ואילך.
טז ירמיה לא, כא.
יז זהר ח"ג קפ, ב.
יח פתח אליהו.
יט בראשית כט, לה.
כ דברים כט, כח.

כא שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ חבקוק ג, ד.
כב דברים לג, ה.
כג ע"פ זהר ח"א יא, ב.
כד דברים ו, ד.

הגבוה "משכמו ומעלה"[כה], "משיח הוי'"[כו].

והנה, נשמות גבוהות כיוסף הצדיק, משה רבינו ורשב"י, נמצאות בתודעה של דעת עליון, בטול אמתי לה'. אך יש חיצוניות דעת עליון (כמו "יֹדע דעת עליון"[כז] של בלעם) וממנה באה הקליפה של בטול מזויף — 'קליפת ראומה'[כח], ראו את המה (הבטול) שלי, כמה אני גארניטש, לא־כלום, תוך רמאות עצמית[כט] (ממנה מזהיר ספר התניא 'אל תהיה רמאי') — מקור לכל מיני מרעין בישין. זו ההתדרדרות של צאצאי יוסף, כמו ירבעם ומלכי ישראל אחריו (שכאשר יעקב אבינו רואה אותם אינו חפץ לברך[ל]).

לעומת זאת, דווקא דוד, משרש יחודא תתאה, לא מגיע לנפילה גמורה. גם כשהוא נוטה לפול, אזי "כי יפֹל לא יוטל [לא יגיע לארץ, אלא כמו "ותפל מעל הגמל"[לא], רוכן ארצה וחוזר לקום, "שבע יפול צדיק וקם"[לב]] כי הוי' סומך ידו ["סומך הוי' לכל הנֹפלים"[לג]", ואף כשהוא נופל בחטא הוא מודה ונעשה בעל תשובה. זאת בזכות מדת השפלות שלו, "והייתי שפל בעיני"[לד] — מי ששפל, נמצא למטה, אינו נופל (שפל־נפל הם שרשים קרובים). השפלות היינו ההכרה הקיומית שמצד עצמו הוא למטה, ככלי ריק שאין בו דבר (וכולו משתוקק לרחמי ה' ומתמלא מהם), והתחושה עד כמה הוא רחוק מהאמת לאמתו של יחודא עילאה, מהבטול האמיתי של משה רבינו (ובעומק, זו גופא הארה מהבטול של משה בתוך השפלות של דוד, והיא מה שמחזיק אותו שלא יפול לגמרי ח"ו). זהו סוד הצמיחה — "צמח שמו ומתחתיו יצמח" — מתוך השפלות שלו ("תחתיו") הוא עולה וצומח מעלה מעלה.

והנה בעולם הזה, יחודא עילאה מעל יחודא תתאה, אבל לעתיד לבוא, בעליית המלכות, יחודא תתאה מתעלה להיות כמו יחודא עילאה, עד שבתוך המציאות התחתונה תתגלה דעת עליון של יחודא עילאה (כמו ביום הכיפורים, כשאומרים בקול רם "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", יחודא תתאה).

דָּוִד עַבְדְּךָ — יש דרגה נמוכה של עבד, עבודה מתוך יראה תתאה. מעליה יש דרגה של בן, עבודה מתוך אהבה (אהבה ברצוא ושוב, **א אה אהב אהבה הבה בה ה = בן**). אך מעליה יש דרגה עליונה של עבד, "בן שנעשה עבד", עבודה מתוך יראה עילאה, וזוהי דרגת "עבדי דוד".

צמיחת הישועה

מְהֵרָה תַצְמִיחַ... מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה. צמיחת הישועה מוזכרת גם בברכת 'יוצר אור', "זורע צדקות מצמיח ישועות", ומבואר כי "מצמיח ישועות" הוא בחינת הנצח, והיינו "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם"[לה] שאמר שמואל הנביא על מלכות בית דוד שנמשח בקרן, "קרן ישועה". הנצח בונה את החכמה של המלכות, פנימיות החכמה היא בטול, ועל ידי הבטול יש למלכות כח להתעלות בדרגה.

על הגאולה נאמר "'בעתה אחישנה', זכו אחישנה לא זכו בעתה"[לו], ואנו מתפללים "מהרה תצמיח", שיהיה "אחישנה". שתי האפשרויות "זכו, לא זכו" הן כנגד נצח והוד, שתי כפות המאזנים, זכות בצד ימין (נצח) והפסד בצד

כה שמואל־א ט, ב. י, כג.

כו כמו שקורא דוד לשאול – שמואל־א כד, ו;י. כו, טז. שמואל־ב א, יד;טז. ה' דרש משאול הנהגה של דעת עליון אמיתי, במחיית עמלק, אך הוא לא עמד בזה ולכן נלקחה ממנו המלכות, "שאול באחת ועלתה לו" (יומא כב, ב עיי"ש). אכן, נפילת שאול החלה מ'החצנה' של דעת עליון, ללא הבטול האמיתי של משה, וד"ל.

כז במדבר כד, טז.

כח כש"ט (קה"ת) אותיות לא ו־שטו. ראה לקו"ת בהר מג, א ובנסמן שם.

כט סוד לבן הארמי, הרמאי, הנופל מ"הלובן העליון" של דעת עליון.

ל רש"י בראשית מח, ח.

לא בראשית כד, סד (וראה רש"י שם) – נפילה חיובית מלכתחילה.

לב משלי כד, טז.

לג תהלים קמה, יד. וראה ברכות ד, ב.

לד שמואל־ב ו, כב. כמבואר ב'פרק בעבודת ה'' בספר **לב לדעת**.

לה שמואל־א טו, כט.

לו סנהדרין צח, א.

שמאל (הוד). והנה מצד הנצח יש לנו בטחון פעיל (אקטיבי), יזמה לפעול ולעשות מתוך תודעה "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל"[לז]. ומצד ההוד יש בטחון סביל (פאסיבי), לקבל בתמימות ש"הכל לטובה". אם כן, "זכו אחישנה" מתפרש זכות של מעשה ויזמה, להשתתף עם הקב"ה בהבאת הגאולה, כאשר אנחנו "צבאות ה'"[לח] הפועלים כאנשי הצבא שלו ומגלים את השם הקדוש צבאות (השם של נצח והוד, הוי' צבאות בנצח ואלהים צבאות בהוד, **צבאות** באתב"ש **השתפא**[לט], גם מלשון שתוף פעולה[מ]), וגם אנשים השייכים בטבעם להוד ישתפו פעולה עם היוזמים מצד הנצח.

לז דברים ח, יח.
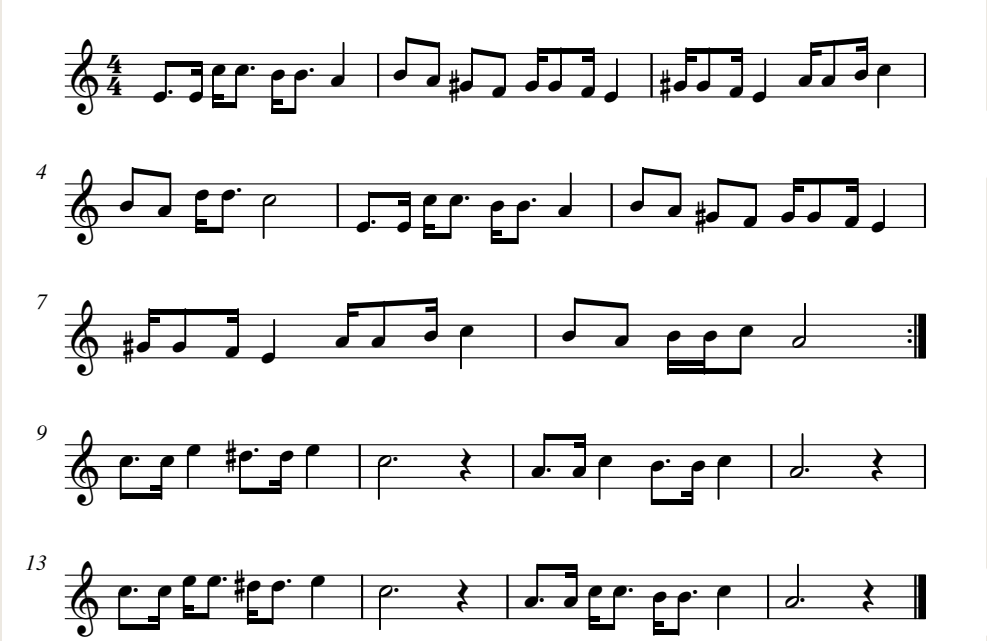
לח שמות יב, מא.

לט זהר ח"ב רסא, ב.

מ ראה קהלת יעקב ערך השתפא. פנים יפות שמות לא, יג.

ניגון

550 | ר"ח ניסן תשפ"ג

הסיפור החסידי

רבי אריה לוין והרבי מליובאוויטש | תורה מהלכת

רבי אריה לייב לוין, המכונה "אבי האסירים", נולד באורלא שליד ביאליסטוק (כיום בפולין) בשנות השמונים של המאה ה־19 לאביו בנימין ביינוש ולאמו עטיל. למד תורה בישיבות סלוצק, סלונים, בריסק, פינסק והלוסק, ולבסוף התקבל לישיבת וולוז'ין. עלה לארץ ישראל בשנת תרס"ה ולאחר תקופה קצרה ביפו, קבע את מושבו בירושלים. למד בישיבת תורת חיים והוסמך לרבנות על ידי רבי חיים ברלין, רבי שמואל סלנט והראי"ה קוק. נשא לאישה את צפורה חנה, בתו של הרב דוד שפירא. בשנות הרעב של מלחמת העולם הראשונה, איבדו שתיים מבנותיהם. משנת תרע"ז כיהן כמשגיח בתלמוד תורה עץ חיים. התפרסם בענווה, האהבה ופעילות החסד שלו, ובפרט בביקוריו הקבועים אצל אסירי המחתרות בהם תמך. הוא מסר את נפשו על צרכיהם בגוף ובנפש, והיה אף רבה של תנועת "ברית חשמונאים", המחתרת הדתית שהקים הרב משה צבי סג"ל. היה מקורב לראי"ה קוק למרות ההתנכלויות אליו, וכל גדולי ירושלים העריכוהו. בשנת תש"ח הקים את ישיבת "בית אריה". נפטר בט' ניסן, ערב שבת הגדול תשכ"ט ונטמן בבית הקברות סנהדריה.

בשנת תש"ל, שנה לאחר הסתלקותו של רבי אריה לוין זצ"ל, הגיע הסופר והרב שמחה רז לניו־יורק ונכנס ליחידות אצל הרבי מליובאוויטש. נקבעו לו עשר דקות, כיתר המוזמנים. הוא נכנס פנימה בשעה שתיים וחצי לפנות בוקר, והציג את עצמו. הרבי אמר: "לפני זמן קצר, קראתי בשבועון 'פנים אל פנים' רשימה על הצדיק רבי אריה לוין זצ"ל, פרי עטו של שמחה רז. האם אתה הוא המחבר?".

משהשיב לו שמחה רז בחיוב, ביקש ממנו הרבי שיספר לו על רבי אריה לוין.

לאחר עשרים דקות, הרבי הציע שישבו בסמוך לשולחנו וביקש מהסופר שיוסיף ויספר לו סיפורים על ר' אריה. משחלפה שעה, נכנס לחדר המזכיר, כשהוא משתומם על התארכות השיחה. הרבי אמר: "הנח לו! אני ביקשתיו שייישאר". המזכיר יצא.

הרבי רכן אל הסופר ושאל: "יש לך עוד סיפור בשבילי?...".

חלפה שעה נוספת של סיפור אחר סיפור. הרבי התעניין אם ר' אריה כתב חידושי תורה. אותה שעה שמחה רז לא ידע עדיין שר' אריה אכן כתב, כבר בצעירותו, פירוש על כל המשניות. הוא השיב: "איני חושב שר' אריה הותיר אחריו דברי תורה, אבל חז"ל אמרו: 'כל הנפרד מחברו, אל ייפרד אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרהו'. אנו זוכרים את ר' אריה על־ידי סיפוריו ואורח התנהגותו. עבורנו, הוא היה בבחינת תורה מהלכת".

הוא הוסיף: "הנה, אנו נמצאים עתה בניו־יורק. אספר משהו שאמר לי ר' אריה על ניו־יורק: 'הברכה הראשונה של ברכות השחר היא 'ברוך אתה ה'... הנותן לשכווי בינה להבחין בין יום ובין לילה'. ועל כך שואל ר' אריה: 'האם אין לנו על מה להודות לה', עד שאנו מודים לו על כך שנתן לתרנגול שכל לצעוק קוקוריקו?... וכי זוהי התפילה הראשונה הראויה של היהודי?!'. אלא אם נביא את התרנגול מירושלים

נערך ע"י יהודה הס.

לניו־יורק, מתי יקרא את קריאת הגבר: לפי שעון ירושלים או לפי שעון ניו־יורק? לפי שעון ניו־יורק! זה מה שאנו אומרים: ריבונו של עולם, תן לנו את השכל לומר את הדבר הנכון, במקום הנכון ובשעה הנכונה, כפי שאתה נותן לשכווי בינה להבחין בין יום ובין לילה'...". הרבי חייך בהתפעלות לשמע הקושיה והתירוץ.

שמחה רז הוסיף וסיפר כי לר' אריה היו באים החלכאים והנדכאים. פעם הגיע אליו שמש של בית־כנסת, וקבל בפניו: "איזה חיים יש לי! כל הזמן אני סוחב ספסלים ושופך רצפות".

ר' אריה השיב לו: "מה אתה שחו? אתה יודע מי אתה?!". ענה האיש: "בוודאי! מי אני? שמש עלוב...". אמר לו ר' אריה: "מובא בתלמוד, משמת משה התמנה יהושע — זקנים שבאותו דור אמרו: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה — אוי לאותה בושה, אוי לאותה כלימה! גמרא זו אינה מובנת. האם ייתכן שחז"ל מדברים בגנות יהושע?! אלא במה זכה יהושע שהוא בא להחליף את משה? לא בגלל גדלותו בתורה, שהרי נאמר על עתניאל בן־קנז שהיה מפולפל ממנו בתורה, אלא כיוון שהיה מסדר את הספסלים בבית־המדרש, כלומר היה שמש! עולה אפוא שזקני הדור דיברו בשבחו של יהושע. וכוונתם היתה: אף אנחנו יכולנו להחליף את משה, אלא מה: התבייששנו להיות שמשים! וכיוון שהתביישנו, לא זכינו לכך. זו כוונת הגמרא 'אוי לאותה בושה!...'" הרבי התפעם מדבריו של ר' אריה, אחז בידו של שמחה רז ואמר לו: "זו הפעם הראשונה שאני שומע פירוש זה, והאמן לי כי זוהי אמיתותה של תורה!". משחלפה שעה נוספת, נכנס המזכיר בפעם השנייה, ניצב מאחורי הסופר, והחל לגרד בגבו עם צרור המפתחות שהחזיק בידו, כדי לרמוז לו שהגיעה העת לסיים...

הרבי נעץ את עיניו הכחולות־עמוקות במזכירו, ואמר לו: "כבר ביקשתי ממך להניח לו, הרי אני ביקשתיו שיישאר!". משיצא המזכיר מן החדר, רכן הרבי מול פניו של שמחה רז ואמר לו: "יש לך עוד סיפור בשבילי?...".

כך חלפו שעתיים וחצי של סיפורים על ר' אריה לוין, שהרבי שמע בשקיקה. השעה היתה כבר חמש בבוקר. רז, שהיה צעיר לימים, אמר לרבי: "בין מעלותיו של ר' אריה — שדלתו תמיד היתה פתוחה. לא היתה אצלו הגבלה של עשר דקות...". הרבי פרץ בצחוק מתגלגל כילד. רז הוסיף לסיום דבריו: "אתם האדמו"ר של החסידים. ר' אריה היה האדמו"ר של המתנגדים...".

בסיפורנו נוכחים שלש דמויות משמעותיות, שניתן להקביל אותם למאמר הידוע מספר יצירה: "בשלשה ספרים ברא הקב"ה את עולמו: בסופר, ספר וסיפור". הסופר היינו ר' שמחה רז, שכתוצאה מאותה פגישה כתב את ספרו הראשון והמפורסם "איש צדיק היה"; הספר הוא רבי אריה, שכדברי ר' שמחה היה "ספר תורה מהלך" ואת סיפורו מספר הסופר; ואילו הסיפור הינו הרבי בעצמו, השוקע בסיפור ומתאחד עמו בחשק גדול לשמוע עוד ועוד.

מדוע הרבי, שהחוט העיקרי שחיבר בינו לבין רבי אריה היה אהבת ישראל המופלאה שלהם, שקע בסיפור — במקום לקבל את "עמך בית ישראל" המחכים בחוץ? את התשובה נמצא בחלקו הראשון של המשפט בו פתחנו: "ברא הקב"ה את עולמו". ברא הוא גם לשון בריאות וריפוי, ושלושת הספרים בפגישתם אכן מרפאים את העולם כולו. אך לשם כך צריך הרבי, שהוא הנשמה הכללית של ישראל, וכאן ה"סיפור", להפנים את הסיפורים בהתקשרות עמוקה של "דעת עליון" העולה על השכל הרגיל ושיקוליו. כך התעצם הרבי עם דמותו של רבי אריה, ויכל להאיר (בדרכו המיוחדת) את מסריו העמוקים לעולם כולו. והנה, **שמחה, אריה, מנחם מענדל** עולה **"אורו של משיח"**, וגם — **"יפוצו מַעְיְנֹתֶיךָ חוצה"!**

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מאבק נשי על ארץ ישראל

לפני תקופה אבא שלי נעצר בנוכחותי בצורה מאוד אלימה בהקשר למאבק על ארץ ישראל. אני מרגישה שהדבר השפיע עליי מאוד, לטוב ולמוטב. המעצר עצמו היה טראומטי, ואני צריכה עצה איך להתמודד. בנוסף, אני מרגישה שהחברות שלי לא מבינות אותי ואת החויה שעברתי וזה מקשה עליי לשמור איתן על קשר כמו שהיה. מהצד החיובי, התחושה היא שכל המשפחה כעת בשליחות מיוחדת - רק שאנחנו צריכים למצוא את הדרך הנכונה לבטא אותה. למשל, אני מרגישה צורך גדול להשתתף במאבקים ובהפגנות. מה דעת הרב על השתתפות של בנות בפעילות כזו, שיש בה גם ממד של פגיעה בצניעות? אם הפעילות הזו לא מתאימה, איך אני יכולה לבטא באופן שונה את הצורך להשתתף במאבק החשוב הזה מול הגוים ולהבדיל, יהודים מבולבלים?

מענה:

בשיעורים על עזות דקדושה הסברנו שעזות דקדושה מתוקנת באה בתמימות, במודעות טבעית, ללא הרגשת נסיון או צורך להלחם נגד משהו או מישהו בדוקא. גם הסברנו שתמימות וצניעות, בפרט אצל נשים, תלויות זו בזו. ממילא מובן שעזות מתוקנת לא מתבטאת בשום דרך שהיא נוגדת את הצניעות. מתוך תמימות דוקא באים לגדלות מוחין דהיינו יכולת להתמודד בשיא הבגרות עם כל משבר.

צריך — כל בני המשפחה — לקבל מאבא את העזות דקדושה הבריאה והטבעית שלו, לחשוב ישר, לדבר ישר ולעשות מעשים ישרים מבלי להתפעל מכל כח מנגד, מתוך אמונה איתנה בה' נותן התורה לישראל.

נסי לחדש את הקשר עם החברות, לא לחשוב שהן לא מסוגלות להבין אותך, רק לחשוב על אהבת ישראל, שאת אוהבת אותן ושהן אוהבות אותך ושכל ישראל חברים.

עיקר הפעולה הרצויה שבכוחה לקדם את מלכות ישראל היא להתחזק בעצמך בלימוד נושאי מלכות וגאולה ומתוך התלהבות אמיתית להדביק עוד הרבה חברות ובנות ישראל בחזון הגאולה. הכל תלוי בלהגיע ל'מסה קריטית' של נשמות הרוצות ופועלות למען כינון מלכות ישראל בארץ ישראל.

ברכה להצלחה בכל.

ברכה לסיום מסכת ברכות לכתה ג' בת"ת 'תורת חיים'

לחילים היקרים בצבאות ה' שיחיו, שלום וברכה!

שמחתי מאד לשמוע אודות סיום מסכת ברכות — שתמשיכו ללמוד תורה בהתמדה ובשמחה ומתוך התקשרות פנימית לנותן התורה (השי"ת נותן לנו את התורה הקדושה בכל יום מחדש). שתלכו "מחיל אל חיל", ממסכת למסכת במשנה ובגמרא, עד שתזכו להקיף את כל התורה כולה, להפנים את החכמה האלקית שבתורה ולקיים את כל מצות התורה בפועל ממש!

שם המסכת — "ברכות" — הוא לשון רבים, כאשר "מיעוט רבים שנים", היינו שבכללות יש שתי ברכות: ברכה מה', שיורד מלמעלה למטה לברך אותנו בכל טוב בגו"ח, וגם ברכה שלנו, שאנחנו מברכים

ו

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַפְּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

עֲבוֹדַת פֶּרֶךְ עֲבוֹדַת

פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא, הַפּוֹתַחַת אֶת חֲמֵשׁ וַיִּקְרָא, מְבִיאָה אוֹתָנוּ אֶל תּוֹכָהּ שֶׁל הַהִתְרַחֲשׁוּת בַּמִּשְׁכָּן, שֶׁזֶּה עַתָּה הִסְתַּיְּמָה בְּנִיָּתוֹ — **עֲבוֹדַת הַקָּרְבָּנוֹת**. הֲבָאַת הַקָּרְבָּן וְהַקְרָבָתוֹ הִיא מִצְוָה, כְּמוֹ כָּל אַחַת מִתַּרְיַ"ג הַמִּצְוֹות. וּכְמוֹ בְּכָל מִצְוָה, ה' יִתְבָּרַךְ מְצַוֶּה עָלֵינוּ לְהִתְאַמֵּץ וְלַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנוֹ וְאָנוּ מִשְׁתַּדְּלִים לַעֲמֹד בַּמִּשִׁימָה.

אֲבָל יַחַד עִם זֹאת, בַּקָּרְבָּנוֹת יֵשׁ מַשֶּׁהוּ יחודי. כָּתוּב בָּהּ לֹא רַק **מָה מֵּטָל** עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת, אֶלָּא גַּם **מָה יִּגָּרֵם** כְּתוֹצָאָה מִכָּךְ וְכֵיצַד יִתְקַבֵּל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁלִּי מִצִּדּוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ.

לֶחֶם וְפָרִיחַ

עַל הַקָּרְבָּנוֹת הַנִּשְׂרָפִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ נֶאֱמַר כִּי הַקָּרְבָּתָם דּוֹמָה לַאֲכִילָה. כְּמוֹ הַלֶּחֶם שֶׁלָּנוּ, גַּם הַקָּרְבָּן מֵבִיא לִבְעָלָיו אֶת תְּחוּשַׁת הַשֹּׂבַע, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרְאוּ הַקָּרְבָּנוֹת בְּשֵׁם "לַחְמִי", הַלֶּחֶם שֶׁאֲנִי אוֹכֵל. אִם לֹא דַּי בְּחוּשׁ הָאֲכִילָה, בָּא חוּשׁ הָרֵיחַ וּמַשְׁלִים אֶת הַתְּמוּנָה. הַקָּרְבָּנוֹת גַּם מַעֲלִים "רֵיחַ נִיחוֹחַ" לִפְנֵי ה', וְכָאן אָנוּ פּוֹגְשִׁים חוּשׁ נוֹסָף שֶׁמְּעוֹרֵר הַקָּרְבָּן.

רֵיחַ הוּא אַחַד הַדְּבָרִים הַמְּעַנְּגִים בְּיוֹתֵר שֶׁאֲנִי מַכִּיר. אֶצְלִי הַכִּיף הַגָּדוֹל בַּהַבְדָּלָה הוּא לְקַחַת אֶת הַבְּשָׂמִים, לְשַׁפְשֵׁף אוֹתָם הֵיטֵב בֵּין אֶצְבְּעוֹת הַיָּדַיִם, לַעֲצֹם אֶת הָעֵינַיִם וְלִשְׁאֹף מְלֹא

<<<

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

את השי"ת, שעולה מלמטה למעלה, בסוד "רוח אייתי רוח ואמשיך רוח", לעשות להשי"ת נחת רוח (סוד הקרבן של פרשת השבוע — "אדם כי יקריב מכם קרבן להוי'"), שאז ה' מברך אותנו לא רק בכל המצטרך לנו בגו"ר אלא עוד — והוא העיקר — מברך אותנו, יחד עם כל עם ישראל וכל העולם כולו, בגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו, שיבוא ויגאלנו תיכף ומיד ממש!

בברכת חג הפסח כשר ושמח!

הָרֵאוֹת אֶת רֵיחָם הַנָּעִים. "אָההה... תַּעֲנוּג!". אַתָּה מַרְגִּישׁ אֶת מְתִיקוּת הָרֵיחַ הַחֲמַקְמַקָּה מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּכָל גּוּפְךָ. רֵיחַ הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁאָנוּ מַקְרִיבִים עוֹלֶה לַה' וְגוֹרֵם לוֹ תַּעֲנוּג. אֵיזֶה תַּעֲנוּג הוּא זֶה? מִסּוּג "נִיחוֹחַ". חֲז"ל מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ כִּי הַבְּטוּי רֵיחַ נִיחוֹחַ רוֹמֵז לְנַחַת הָרוּחַ שֶׁמְּסִבָּה לַה' הַקְרָבַת הַקָּרְבָּן. וּמַהִי קֹרַת הָרוּחַ? מִכָּךְ שֶׁ"אָמַרְתִּי וְנַעֲשָׂה רְצוֹנִי".

אָפֹּ חָסֵר לִי?

רֶגַע, מַשֶּׁהוּ פֹּה לֹא מַסְפִּיק בָּרוּר. ה' רָעֵב? ה' רוֹצֶה לְהָרִיחַ טוֹב? הַאִם חָסֵר לַה' דָּבָר?! אֲנִי יוֹדֵעַ אֵיךְ זֶה אֶצְלִי. אֶצְלִי מֵעִיד הָרָעָב עַל חִסָּרוֹן. כַּאֲשֶׁר אֲנִי רָעֵב אֲנִי חוֹשֵׁב רַק עַל הָרֶגַע בּוֹ יִכָּנֵס הַמַּאֲכָל אֶל פִּי וְיַרְגִּיעַ אֶת בִּטְנִי הַמְקַרְקֶרֶת. בַּצּוֹם אֲנִי מֵצִיץ כָּל עֶשֶׂר דַּקּוֹת בַּשָּׁעוֹן כְּדֵי לְחַשֵּׁב כַּמָּה זְמַן נוֹתַר עַד לְסִיּוּמוֹ. מָה לַעֲשׂוֹת? אֲנִי בֶּן אָדָם. הַמְּכוֹנָה צְרִיכָה דֶּלֶק כְּדֵי לַעֲבֹד. אֲנִי לֹא מְדַבֵּר עַל סְתָם פְּנוּקִים, כְּמוֹ אֲכִילַת חֲטִיף בְּאֶמְצַע הַיּוֹם, כְּאֵלּוּ שֶׁבְּהֶחְלֵט אֶפְשָׁר לְהִסְתַּדֵּר בְּלְעֲדֵיהֶם, אֶלָּא עַל הַמִּצְרָךְ הַבְּסִיסִי בְּיוֹתֵר שֶׁלָּנוּ.

מָה זֶה אוֹמֵר? שֶׁאֲנִי יְצוּר חָסֵר. תָּמִיד חָסֵר לִי מַשֶּׁהוּ. מָה הַפְּעֻלָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁעוֹשָׂה תִּינוֹק בַּשָּׁנִיָּה בָּהּ הוּא נוֹלָד? מַתְחִיל לִנְשֹׁם, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁמֻּרְגָּע זֶה וָאֵילָךְ הוּא זָקוּק לַאֲוִיר, מַמָּשׁ כְּמוֹ אֲוִיר לִנְשִׁימָה... אָמְנָם אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת עַצְמָאִי וְלַעֲשׂוֹת כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר דְּבָרִים בְּכֹחוֹת עַצְמִי, אֲבָל זֶה מַמָּשׁ לֹא אוֹמֵר שֶׁאֲנִי מֻשְׁלָם. כְּדֵי לֹא לִהְיוֹת רָעֵב — אֲנִי זָקוּק לְמַאֲכָל, כְּדֵי לֹא לִהְיוֹת צָמֵא — אֲנִי זָקוּק לִשְׁתִיָּה, כְּדֵי לֹא לִהְיוֹת עָיֵף — אֲנִי זָקוּק לְשֵׁנָה וּכְדֵי לֹא לִהְיוֹת בּוֹדֵד וְעָצוּב אֲנִי זָקוּק לְחֶבֶר טוֹב.

כָּךְ הוּא אֶצְלִי, אֲבָל אֵצֶל ה' יִתְבָּרַךְ? הוּא לֹא בֶּן אָדָם. לָמָּה שֶׁיֶּחְסַר לוֹ מַשֶּׁהוּ? הֲרֵי הוּא שָׁלֵם! אֵין לוֹ גּוּף וְלֹא דְּמוּת הַגּוּף, הוּא בָּרָא הַכֹּל וְהוּא גַּם כָּל־יָכוֹל וּבְיָדָיו לְשַׁנּוֹת הַכֹּל. אָז מָה פֵּשֶׁר הַדִּבּוּרִים עַל אֲכִילָה וַהֲרָחָה כְּלַפָּיו? לְשֵׁם מָה הוּא בְּכָלָל צָרִיךְ לֶחֶם וְרֵיחַ בְּדִמּוּת קָרְבָּן שֶׁנִּשְׂרָף?

וַיָּשֶׂם תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל

אֶחָד הַיְסוֹדוֹת הַגְּדוֹלִים שֶׁמְּלַמֵּד אוֹתָנוּ מוֹרֵנוּ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הוּא "**עֲבוֹדָה צֹרֶךְ גָּבוֹהַּ**". מְסֻפָּר שֶׁלִּפְנֵי הִתְגַּלּוּתוֹ הָיָה סוֹבֵב בַּעֲיָרוֹת וּמְשׁוֹחֵחַ עִם הַיְהוּדִים הַפָּשׁוּטִים עַל דָּא וְעַל הָא. "מָה שְׁלוֹמְךָ? אֵיךְ הַבְּרִיאוּת? מָה קוֹרֶה עִם הַפַּרְנָסָה?". כְּךָ הָיָה שׁוֹאֵל וּמְסוֹבֵב אֶת הַשִּׂיחָה עִם אוֹתוֹ יְהוּדִי עַד שֶׁהָיָה 'חוֹלֵב' אוֹתוֹ וְשׁוֹמֵעַ מִמֶּנּוּ אֶת אֲמִירַת "בָּרוּךְ ה'". "זוֹהִי הַפַּרְנָסָה שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ, עַל זֶה הוּא 'יוֹשֵׁב'", הָיָה מַסְבִּיר לַשּׁוֹאֲלִים, "שְׁמִיעַת הַבְּרָכָה גּוֹרֶמֶת לוֹ נַחַת רוּחַ עֲצוּמָה".

פַּעַם אַחַת הִגִּיעַ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לְבֵית מִדְרָשׁ בְּאַחַד הַכְּפָרִים, שָׁם יָשַׁב לוֹ סָפוּן בַּחֶדֶר אַבְרֵךְ עִלּוּי שֶׁנּוֹדַע בְּהִתְמָדָתוֹ

הָעֲצוּמָה. לְרֶגַע אֶחָד לֹא הֵרִים אֶת עֵינָיו מֵהַגְּמָרָא עָלֶיהָ רָכַן. הַבַּעַל שֵׁם טוֹב נִגַּשׁ אֵלָיו, וּכְהֶרְגְּלוֹ הִתְחִיל לְסוֹבֵב אֶת הָאַבְרֵךְ בִּשְׁאֵלוֹת — "מָה שְׁלוֹמְךָ? אֵיךְ הַבְּרִיאוּת?". הָאַבְרֵךְ כַּמּוּבָן לֹא עָנָה וְאַף לֹא טָרַח לְהָרִים עֵינָיו מֵהַגְּמָרָא. לְפֶתַע פָּנָה הַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְקָרָא לְעֶבְרוֹ: "מַדּוּעַ אַתָּה גּוֹזֵל אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא?!". לָזֶה לֹא צִפָּה הָאַבְרֵךְ, וְהַפַּעַם הֵרִים אֶת מַבָּטוֹ בְּתִמְיהָה. "זוֹהִי פַּרְנָסָתוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ, לָמָּה לִגְזֹל אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ?!", הִסְבִּיר לָאַבְרֵךְ.

אָז נָכוֹן, הַמִּצְווֹת שֶׁאָנוּ מְקַיְּמִים מְזַכְּכוֹת אוֹתָנוּ וְעוֹשׂוֹת אוֹתָנוּ לִיהוּדִים טוֹבִים יוֹתֵר. אָנוּ מִשְׁתַּדְּלִים לַעֲמֹד בַּמִּשִׁימוֹת שֶׁנָּתַן לָנוּ ה' יִתְבָּרַךְ, עַד הַפְּרָט הָאַחֲרוֹן. אֲבָל עֲדַיִן אֶפְשָׁר הָיָה לַחֲשֹׁב שֶׁאוּלַי כָּל זֶה נוֹעַד רַק בִּשְׁבִילֵנוּ, לְטוֹבָתֵנוּ. וּמָה לְגַבֵּי ה' יִתְבָּרַךְ? הוּא קָדוֹשׁ וְטָהוֹר, אֵין סוֹף מַמָּשׁ, אָז אוּלַי לֹא מַמָּשׁ מְעַנְיֵן אוֹתוֹ אִם נִנְהַג כָּךְ אוֹ אַחֶרֶת? עַד כַּמָּה הַמַּאֲמָץ שֶׁאָנוּ מַשְׁקִיעִים נוֹגֵעַ וְאִכְפַּת לוֹ?

נְתַעֵנֵּג לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

בָּא הַבַּעַל שֵׁם טוֹב וּמְחַדֵּד לָנוּ: הָעֲבוֹדָה וְהַמַּאֲמַצִּים שֶׁלָּנוּ, הַתַּחְתּוֹנִים, חֲשׁוּבִים לַה' יִתְבָּרַךְ מַמָּשׁ! יֵשׁ לוֹ כְּבָיְכוֹל צָרָךְ בָּכָךְ! הוּא מִשְׁתּוֹקֵק לִרְאוֹת אוֹתָנוּ פּוֹנִים אֵלָיו וּמְבַקְּשִׁים אֶת עֶזְרָתוֹ. לְשֵׁם כָּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם וְזוּ הַתַּאֲוָה שֶׁלּוֹ!

נָכוֹן, בְּדֶרֶךְ כְּלָל הַכְּנוּי 'בַּעַל תַּאֲוָה' לָאָדָם אֵינוֹ נֶאֱמַר לִשְׁבָח. זֶהוּ גְּנַאי עֲבוּרוֹ, וְלָכֵן קְצָת מְשֻׁנֶּה לוֹמַר כָּךְ עַל ה'. אֵצֶל אָדָם מַצְבִּיעָה תַּאֲוָה עַל חִסָּרוֹן. אָמְנָם מֻתָּר לְךָ, וַאֲפִלּוּ חוֹבָה עָלֶיךָ, לֶאֱכֹל וְלִשְׁמֹר עַל בְּרִיאוּתְךָ, אֲבָל זֶה לֹא אוֹמֵר שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לְהִתְנַפֵּל עַל הָאֹכֶל, וּבֶטַח שֶׁלֹּא לִדְחֹף בַּדֶּרֶךְ אֶת הֶחָבֵר... לֹא יִקְרֶה כְּלוּם אִם תִּנָּהֵג בְּאִפּוּק וּבְדֶרֶךְ אֶרֶץ.

לְעֻמַּת זֹאת, אֵצֶל ה' יִתְבָּרַךְ תַּאֲוָה הִיא מַשֶּׁהוּ אַחֵר לְגַמְרֵי. הִיא לְגַמְרֵי לֹא חִסָּרוֹן. ה' הֲרֵי הִמְצִיא וּבָרָא אֶת הַדָּבָר אֵלָיו הוּא מִשְׁתּוֹקֵק. אֵצֶל ה' יִתְבָּרַךְ הַחִסָּרוֹן הוּא חֵלֶק מֵהַשְּׁלֵמוּת שֶׁלּוֹ. הוּא כָּל־יָכוֹל, וְלָכֵן הוּא יָכוֹל לִהְיוֹת גַּם שָׁלֵם, שֶׁלֹּא צָרִיךְ כְּלוּם, וְגַם חָסֵר, שֶׁמִּשְׁתּוֹקֵק לָעֲבוֹדָה שֶׁלָּנוּ, וְכָל זֹאת בְּעֵת וּבְעוֹנָה אַחַת!

קָשֶׁה לְהָבִין, נָכוֹן? נוּ, בָּרוּר! הַשֵּׂכֶל שֶׁלָּנוּ קָטָן וּמֻגְבָּל. אֲבָל לַה' יִתְבָּרַךְ לֹא מַפְרִיעוֹת קֻשְׁיוֹת כָּאֵלּוּ. הוּא מֵעַל הַקֻּשְׁיוֹת וְהַשֵּׂכֶל שֶׁלָּנוּ. הוּא נוֹשֵׂא הַפָּנִים!

עַל הַתַּאֲוָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל ה' נֶאֱמַר "תַּאֲוַת צַדִּיקִים אַךְ טוֹב!".

שֶׁנִּזְכֶּה לְפַרְנֵס אֶת ה' וּבְרֻוחַ!

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

דָּ'

לכל אחד יש חידוש – נקודה מיוחדת שכדי לגלות אותה ירדה נשמתו האלוקית לעולם. את החידוש, ב־**ה** הידיעה, חווים ברגע מסוים בחיים כברק המבריק על השכל – הברקה גדולה שהיא המקור לכל החידושים ה'פרטיים' של האדם בהמשך החיים, "החדש־החידוש הזה לכם ראש חדשים־חידושים".

החוויה של החידוש היא גדולה ועוצמתית, ואחריה כל סיפור־החיים של האדם הוא הארת החידוש הזה בתוך המציאות. כשם שגילוי השכינה בעולם הוא גילוי ה' הגדול והאין־סופי בפרטי־הפרטים של ההשגחה הפרטית, כך אצל כל אדם צריך לפרק־לפרט את החידוש כדי שיוכל לחדור למציאות. היכולת לפרט תלויה בענוה ושפלות – ענוה של פירוק הכלל לפרטים ונכונות האדם להשפיל את עצמו ולהכנס לפרטי המציאות. כאשר האדם הופך את החידוש שלו לסיפור־חיים מפורט ועקבי הוא יכול להנחיל אותו כ"נבואה לדורות".

שיעורי הגליון השבוע עוסקים בסוד של לקיחת האין־סוף והשכנתו־השראתו בעולם – בגילוי ההשגחה הפרטית בכלל ובעבודה האישית של כל אחד לחשוף את החידוש שלו ולהפוך אותו לסיפור־חיים מפורט.

